

Diyawey teegoyey citaaboo

Citaaboo fahamandiroo

Diyawey teegoyey citaaboo man'ti kala Luka citaabu hinkantoo kanj a n'a hantum. Luka Linziloo ra a si šelanj kala Isa waatoo ga kanj a n'a tee laboo ga. Amma ne ra a si šelanj kala Isa koyyanoo beenaa ra, nda takaa kanj nda Isa na Hundi Henanantaa sanba nga diyawey ga. A ga šelanj mo takaa ga kanj nda Egilizoo sintin Alyahuudey game, nda Žerizalem, nda nongey kanj man'ti Alyahuudey dogey sanda Antiyoš koyraa, nda Korent koyraa, nda Filipi koyraa ra. Boro ga dii a ra mo Pol tuubiroo nda nga diyawtaray naarumay beerey kul. Boro ga dii mo Egilizey kanj sintin, zarabey kanj i dii ey, nda takaa kanj nda Hundi Henanantaa n'i faaba k'i gorandi.

Citaaboo woo ga Egilizey faaba nda takaa kanj nda Irkoy goyoo ga teendi: ka Isa Almasihu Alhabar Boryaa har laboo kul ga ka koy hala aduŋna kaydogoo ga.

Isa na allaahidu zaa kanj Hundi Henanantaa ga sanbandi

¹ Tewofil, citaabu jinaa kanj ay n'a hantum ra, ay šelanj hayey kul ga kanj Isa sintin k'i tee, k'i cawandi mo, ² hala hanoo kanj ra a zandi ka koy beenaa ra. Amma za a mana zandi, a na Hundi Henanantaa ka diyawey yaamar kanj a n'i suuba. ³ Ngi mo se a na nga azzaatoo cebe

a ga huna nda tammaasa alhakiikanteyan, nga zarabiyanoo banda ga, jirbi woytaaci (40) a ga nga boŋ cebe i se, ka ŧelan i se Irkoy Laamaa ga. ⁴ Waatoo kaŋ nga nda ey goo ma goro, a n'i yaamar ka nee: «War masi mooru Źerizalem, war ma woo kaŋ Baaba Irkoy nee nga g'a noo batu, woo kaŋ war maar'a ay mijoo ra. ⁵ Zama Yehiya, hari nda a na borey batize, amma war, war ga batize Hundi Henanantaa ra ne nda jirbi kayna.»

Isa yee beenaa ra

(Marku 16.19-20; Luka 24.50-53)

⁶ Diyawey, waatoo kaŋ i marga i na Isa hãa ka nee: «Ir Koyoo, alwaatoo woo da ra n'ga laamaa gorandi koyne Izirayel se wala?» ⁷ A nee i se: «Waatey wala dimmawey kaŋ Baaba Irkoy n'i kayandi nga boŋ hinoo ra bayyanoo sii war ga. ⁸ Amma war ga duu gaabi waati kaŋ Hundi Henanantaa zunbu war ga, de war ga tee ay seedewey Źerizalem, nda Źude gandaa kul ra, nda Samari gandaa ra, nda hala aduŋŋa kaydogoo ga.»

⁹ Waatoo kaŋ Isa na hayey wey har ka ben, i goo m'a guna kaŋ a zandi ka koy beene, duula foo n'a kaa moyey cire. ¹⁰ Taalibey cindi i ga moo bakam beenaa here, a koy, de aru hinka ne ka kay jerey ga kaŋ ga darbay kaarayyan goo. ¹¹ I nee: «Galile arey, macin se war ga kay ka beenaa heroo guna? Isa woo kaŋ zandi war jerey ga ka koy beenaa ra, a ga yee kate nda taka follokaa kaŋ nda war dii a, a ga koy beenaa ra.»

Boraa kaŋ ga huru Žudās dogoo ra

¹² Woo banda ga, i yee Žerizalem ka hun tondi hondoo do kaŋ se i ga nee Zaytupaŋey tondi hondoo kaŋ goo Žerizalem jere, kilomeetar foo cine bara gamey ra. ¹³ Waatoo kaŋ i huru koyraa ra, i žigi soorohugoo boŋ kaŋ ra i ga doona ka marga. Borey ti: Piyer, nda Yehiya, nda Žak, nda Andere, nda Filip, nda Toma, nda Bartelemi, nda Matiyu, nda Žak Alfe iz'aroo, nda Simon kaŋ ti Zelot boraa, nda Žud Žak iz'aroo. ¹⁴ Ngi kul tee bine foo ka gaabandi Irkoy ŋaarayyan ra. Ngi nda woyyaŋ, nda Maryama Isa ŋaa, nda Isa armyey.

¹⁵ Jirbey din ra, Piyer tun ka kay ganakey gamey ra. Alžamaa kaŋ goo nongu follokaa ra ga too boro zangu nda waranka (120) cine. A nee: ¹⁶ «Arma arey, a nka waazibi Citaaboo ŧennoo ma tabati kaŋ Hundi Henanantaa n'a har za a mana tee nda Dawda mipoo Žudās ga kaŋ na borey gongu i ma Isa dii. ¹⁷ Zama a cindi ka kabandi ir ra, a n'ir goy follokaa woo da tee. ¹⁸ Nga, a na faari day nda goy futaa nooroo, a kaŋ boŋoo ga, a faca gamoo ga, teeley kul doo. ¹⁹ Woo, Žerizalem borey kul ga haya bay a se, hala nongu kaŋ ra i mma nee faaroo din se ngi boŋ meeŧennoo ra Hakeldama, maanaa <Kuroo hayoo faaroo>. ²⁰ Zama a hantumandi Zabur citaaboo ra ka nee: <Nga gorodogoo ma tee saaji, boro kul masi goro a ra>*,

* **1:20** 1.20 Zabur 69.26.

de mo:

«Nga jinehuntaraa goyoo ra, boro tana ma huru dogoo ra.»†

²¹ Adiši, kala arey kanj goo ir bande waatoo kul kanj ir Koyoo Isa n'a tee, a ga huru a ga fatta ir game, ²² ir m'a dii za batizeyanoo kanj Yehiya n'a tee ga hala hanoo kanj a zandi ka hun ir game, borey wey affoo ma tee ir bande nga tunyanoo seede.»

²³ I na boro hinka kayandi: Isufi kanj se i ga nee Barsabas kanj i n'a maagaaru Žustus, nda Matiyas. ²⁴ I na Irkoy ŋaaray ka nee: «Ni, ir Koyoo kanj ti biney kul baykaa, boro hinkaa woo ra, boraa cebe kanj n'n'a suuba ²⁵ hala a ma nga bagaa zaa goyoo woo ra nda diyawtaraa woo ra kanj ga Žudas na nga boŋ moorandi ka koy nongoo ra kanj nda a ga hima.» ²⁶ I na alkurra kar boro hinkaa game, alkurraa na Matiyas dii, a huru ka tonton diyaw woy cindi faa (11) ga.

2

Hundi Henanantaa kaayanoo

¹ Hanoo kanj Pantekotoo zaaroo* too, taalibey kul goo cere bande nongu folloku ra. ² Dogoo din da kaati foo tee ka hun beenaa ra, ma nee hew beeri hēeni, de a na hugoo kul too kanj ra i goo ma goro. ³ Hayayan kanj ma nee deene bangay i se, i ga hima nda nuune kanj zamna-zamna, i zunbu ŋgi boro foo kul ga, ⁴ de i kul too met nda

† **1:20** 1.20 Zabur 109.8. * **2:1** 2.1 «Pantekotoo zaaroo», Grek šenni ra, maanaa ti «(jirbi) woyguwantoo» kanj goo Borcintaraa jingaroo dumaa ga, Sargarey 23.15–21; Alhukumoo 16.9–11.

Hundi Henanantaa, de i sintin ka šenni tanayan šelan, woo kaŋ Irkoy Hundoo n'a noo i se i m'a har.

⁵ Woo gar Alyahuuduyan goo ma goro Žerizalem, Irkoy hunburkawyan, gandawey kul kaŋ goo beenaa cire ra i hun. ⁶ Waatoo kaŋ kaatiroo woo tee, alžamaa marga, boŋey jaami nda taka kaŋ nda boro foo kul ga maa i se nga boŋ meešennoo ra. ⁷ I [kul] gaga, boŋey haw, i nee: «Nga ne, borey wey kul kaŋ goo ma šelan man'ti Galile boroyan wala? ⁸ De taka foo ra, ir affoo kul ga maa i se nga boŋ meešennoo ra, woo kaŋ ra ir hayandi? ⁹ Part, nda Med, nda Elam gandawey borey, nda Mezopotami gandaa borey, nda Žude, nda mo Kapados, nda Poŋ, nda Azi, ¹⁰ nda Friži, nda Panfili mo, nda Misira gandawey, nda Libi gandaa laamawey kaŋ goo Siren koyraa here, nda Rom koyraa borey, ¹¹ Alyahuudey nda mo borey kaŋ huru alyahuudutaray, nda Kret gungoo borey, nda Laarabey, ir ga maa i ga Irkoy teegoy beerey šelan ir šennoo ra.» ¹² I gaga, i kul na alaabiina ka nee cere se: «Macin ti woo maanaa?» ¹³ Boro fooyan ga taalibey fude ka nee: «Alaneb hari moora kaana nda i too.»

Piyer waazoo Pantekotoo hane

¹⁴ Waatoo woo, Piyer tun ka kay, nga nda diyaw woy cindi faa (11), a na nga jindoo jer ka nee jamaa se: «Žude borey nda Žerizalem borey kul, war ma haya foo bay, war ma haŋajer ay šenney se. ¹⁵ Man'ti woo din no kaŋ war g'a hongu kaŋ borey wey nka suu, zama subbaahoo

guuru yaggantoo ti woo.† 16 Amma woo ti hayaa
kañ annabi Žowel n'a har ka bisa, a nee:

17 <Zaari korawey ra, Irkoy nee:

“Ay g'ay Hundoo doori borey kul ga,
war iz'arey nda war ize woyey ga annabitaray
tee,

war soogey ga dii bangayyan,
war boro žeeney ga handiri.

18 De mo ba ay banney nda ay konney, haney din
ay g'ay Hundoo doori i bon,
de i ga annabitaray tee.

19 Ay ga kayfiyan dan beene beenaa ra,
nda tammaasayan ganda laboo ga,
kuri nda nuune, nda dullu duula.

20 Waynaa ga bere ka tee kubay,
handoo ga bere ka ciray ma nee kuri,
za ir Koyoo zaari beeri jerantaa mana kaa.

21 De mo boro kul kañ n'ir Koyoo maapoo cee ga
hallasi.”>‡

22 Izirayel borey, wa hanajer šenney wey se:
Isa Nazaret boraa, boraa kañ Irkoy yadda a
ga, a na tabatandi war se nda kayfiyan, nda
almunkaryan, nda tammaasayan kañ Irkoy n'a
k'a tee war game sanda takaa kañ nda war
hunday ga bay. 23 Boraa woo kañ nondi nda
Irkoy kayandiroo takaa, a bay hayaa kañ ga kaa
ka tee nga ga, war n'a dan goy futu teekey kabey
ra i m'a kanji k'a wii. 24 Amma Irkoy n'a tunandi
bukawey ra, a n'a kaa buuyan naajoo ra, a si hin

† 2:15 2.15 Waatoo din Alyahuudey si alaneb hari moora han
kala waati kañ i na ham ŋaa. I si ham ŋaa kala cijin here,
Fattaroo 16.8; Tesalonik borey bataga 1na 5.7. ‡ 2:21 2.17-21
Žowel 3.1-5.

ka tee buuyan ma gaabu a ga. ²⁵ Dawda šelan a ga ka nee:

⟨Ay ga dii ir Koyoo ay jine waati kul,
zama a goo ay kabe hennaa ga hala ya si jijiri.

²⁶ Woo se ay binoo paali,
de ay šelan nda binekaanay,
ay gaahamoo ga hunanzam naataa ra.

²⁷ Zama n's'ay hundoo nan alaaharaa,
n'si nan ni boro henanantaa ma dii funbuyan.

²⁸ N'na hunaroo fondawey bayrandi ya ne,
n'g'ay too nda paali ni jine.⟩§

²⁹ Arma arey, ya duu fondo ka šelan war se nda naanay ir kaagaa Dawda ga, a buu, a suturandi, de mo nga saaraa goo ir game hala hõ zaaroo. ³⁰ Haya kan se annabi no, a bay mo kan Irkoy na allaahidu zaa nga se ka žee kan nga ga nga banda-ka-zunboo affoo gorandi fuulaa ra,*

³¹ Almasihu tunyanoo no a dii a za a mana tee ka nee kan a mana nga nan alaaharaa, de mo nga gaahamoo mana dii funbuyan. ³² Isa din, Irkoy n'a tunandi bukawey ra, woo ti haya kan se ir, ir kul tee seede. ³³ A jerandi ka koy Irkoy kabe hennaa ga, a duu Baaba Irkoy ga Hundi Henanantaa kan a na nga allaahidoo zaa a se. A na hayaa kan war, war ga dii a, war ga maar'a doori ir bon. ³⁴ Dawda mana žigi beenaa ra, amma nga hunday nee:

⟨Ir Koyoo nee ay Koyoo se:

“Goro ay kabe hennaa here,

³⁵ hala waati kan ra ay na ni iberey tee taari

§ 2:28 2.25–28 Zabur 16.8–11. * 2:30 2.30 Zabur 132.11.

k'i dan ni cewey cire.">†

³⁶ Adiši Izirayel hugoo kul ma bay bila šikka kaŋ Isa din kaŋ war n'a kaŋji, Irkoy n'a tee Koy, a n'a tee Almasihu mo.»

³⁷ Waatoo kaŋ i maa šenney wey, biney maray, i nee Piyer nda diyawey cindey se: «Macin no ir m'a tee, arma arey?» ³⁸ Piyer nee i se: «Wa tuubi, de war affoo kul ma batizandi Isa Almasihu maapoo ga, war zunubey yaafaa se, de war ga duu nooyanoo kaŋ ti Hundi Henanantaa.

³⁹ Zama war, nda war zankey, nda borey kul kaŋ ga mooru‡ kaŋ ir Koyoo Irkoy ciya i se i ma kaa nga do, wane nda allaahidoo.» ⁴⁰ A na šenni booboyaŋ ka seedetaray tee i se k'i hoyray ka nee: «Wa war boŋ hallasi war zamankasinay golbantey wey ga.» ⁴¹ Wey kaŋ yadda Piyer šennoo ga batizandi, hanoo din, boro zenber hinza (3.000) cine tonton ganakey ga. ⁴² I cindi diyawey cawandoo, nda ngi margakasinaa ra, nda takula dunbuyanoo, nda Irkoy ŋaarayroo ra.

Ganakey margaroo šennoo

⁴³ Hunburay kaa borey kul ga, Irkoy na diyawey ka kayfi nda tammaasa booboyaŋ tee.

⁴⁴ Ganakey kul goo nongu folloku ra, hayey kul ra i ga marga. ⁴⁵ I na ngi halaalawey nda ngi jinawey neere k'i zamna boro foo kul ma duu haya kaŋ ga too ra. ⁴⁶ Zaari kul i ga tee bine foo ka marga nda cimi Irkoy hugu beeroo ra, i ga takulaa dunbu ngi hugey ra, i ga ŋaa nda paali nda bine kaaray. ⁴⁷ I ga Irkoy beerandi, jamaa

† 2:35 2.35 Zabur 110.1. ‡ 2:39 2.39 «kaŋ ga mooru», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «kaŋ goo waati mooro ra».

kul ga fondo nanj i se. Zaari kul ir Koyoo ga borey kanj hallasi tonton i ga.

3

Piyer nda Yehiya na bongu noo baani

¹ Piyer nda Yehiya žigi ka koy Irkoy hugu beeroo ra Irkoy ŋaarayroo waati kanj ti aluulaa guuru hinzantoo ga. ² Aru foo kanj za ŋaŋoo gundoo ra a bongu katandi windoo mee foo ga kanj se i ga nee Ihennaa, zaari kul boroyan no m'a jisi no din hala a ma sargari wiri Irkoy hugu beeroo hurukey ga. ³ Waatoo kanj a dii Piyer nda Yehiya ga baa ka huru Irkoy hugu beeroo ra, a n'i ŋaaray i ma sarga nga ga. ⁴ Piyer nda Yehiya na ngi moyey kanji a ga, Piyer nee: «Ir guna.» ⁵ A na lakkal tee i se, a ga hongu nga ma duu i ga haya. ⁶ Amma Piyer nee: «Ay sii nda nzorfu kaaray, ay sii nda wura, woo kanj goo ya ne, ay g'a noo ma ne: Isa Almasihu Nazaret boraa maŋoo ga, [tun ma] dira.» ⁷ A na aroo dii nda kabe hennaa, a n'a tunandi, dogoo din da cewey nda kanjey hanse. ⁸ A sar ka kay ka dira, a huru i bande Irkoy hugu beeroo ra, a ga dira a ga sar ka Irkoy beerandi. ⁹ Jamaa kul dii a kanj a ga dira, a ga Irkoy beerandi. ¹⁰ I bay kanj nga no ka cindi Irkoy hugu beeroo Mee Hennaa ga ka sargari ceeci, i hanse ka alaabiina, de boŋey hanse ka haw nda takaa kanj teendi a ga.

Piyer waazoo Irkoy hugu beeroo ra

¹¹ Aroo denji Piyer nda Yehiya ga, jamaa kul almunkar, de i zuru ka koy i do galliyaa ra kanj se i ga nee Sulaymaana galliyaa. ¹² Kanj Piyer

dii jamaa, a nee i se: «Izirayel borey, macin se war boŋey ga haw nda woo? Macin se war ga moo bakam ir ra, sanda ir, ir boŋ hinoo wala ir ganayanoo nda ir na aroo woo dirandi? ¹³ Ibrahima Koyoo, Isiyaka [Koyoo], Yakuba [Koyoo], ir baabey Koyoo na nga tamoo Isa jeerandi kaŋ war, war n'a nondi, war n'a yankar Pilat jine kaŋ kayandi nga g'a taŋ. ¹⁴ Amma war, war na Irkoy Boro Henanantaa kaŋ ti Boro Šerrantaa yankar, war wiri borowiikaw ma taŋandi war se. ¹⁵ War na hunayan koyoo wii, Irkoy n'a tunandi bukawey ra, woo ti hayaa kaŋ se ir ga tee seede. ¹⁶ Nga maapoo naanaa ra, maapoo na boraawoo kaŋ war ga dii a, war g'a bay noo gaabi. Naanaa kaŋ a g'a noo ka boraawoo kaŋ goo war kul jine noo baani timmante.

¹⁷ Sohõ, ag'armey, ay ga bay kaŋ boŋbitaray ka kate war n'a tee, war alwakiiley mo takaa din da. ¹⁸ Takaa woo da, hayaa kaŋ Irkoy gay a n'a har nda annabey kul miŋey kaŋ ti nga Almasihu ga zarabi, a n'a tabatandi. ¹⁹ Wa tuubi ka bere hala war zunubey ma tuusandi. ²⁰ Woo ra bineyaynay waatiyaŋ ga hun ir Koyoo do ka kaa war do, a ma Almasihu kaŋ ti Isa sanba kaŋ suubandi war se. ²¹ Nga kaŋ a nka tilasu a ma cindi beenaa ra hala waati kaŋ hayey kul taagandi koyne kaŋ Irkoy n'a har za alwaatey kul ra nda annabi henanantey miŋey, ma tabati. ²² Musa nee: «Ir Koyoo Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se

war armyey ra^{*}, war ma hañajer a se hayey kul kañ a g'i har war se ra. ²³ Boro kul kañ mana hañajer annaboo din se, ga tuusandi ka hun jamaa ra.>† ²⁴ De mo annabey kul, za Samiyel hala wey kañ kaa ka šelañ dumaa ga, i kul na zaarey wey bayrandi. ²⁵ Annabey iz'arey ti war, nda amaanaa kañ Irkoy n'a dañ nga nda war baabey game ka nee Ibirahima se: <Ni hayroo bande aduñña hayragey kul ga duu albarka.>‡ ²⁶ War do Irkoy jin ka nga tamoo donto k'a sanba war se hala a ma albarka dañ war ra ka war affoo kul bere k'a kaa nga laalaroo ra.»

4

I na Piyer nda Yehiya kayandi hoyraykey margaroo jine

¹ Piyer nda Yehiya goo ma šelañ jamaa se kañ sargari juwalkey, nda Irkoy hugu beeroo lakkalkey bonkoynoo, nda Sadusiyeney kaa i ga. ² I hottu nda ngi cawandiyanoo kañ ra i ga Isa ka bukawey tunyanoo bayrandi. ³ I na diyawey dii, i n'i dañ kasu hala subaa ra, zama cijinoo too ka ben. ⁴ Amma borey ra kañ maa šennoo, ibooboyañ naanay, arey hinnaa ga too zenber guu (5.000) [cine].

⁵ Subaa ra, ngi alwakiiley, nda ngi boro beerey, nda ngi Citaaboo baykey marga Žerizalem, ⁶ nda

* **3:22** 3.22 «Ir Koyoo Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armyey ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Ir Koyoo Irkoy ga annabi foo fattandi war se war armyey ra k'a sanba sanda ay takaa». † **3:23** 3.22–23 Alhukumoo 18.15, 18, 19. ‡ **3:25** 3.25 Sintinoo 22.18; 26.4.

sargari juwalkey jineboraa Hannu, nda Kayif, nda Yehiya, nda Aleksander, nda boro kul kaŋ hun sargari juwalkey jineborey ga. ⁷ I n'i daŋ ngi game k'i hãa ka nee: «Hini foo wala maa foo nda war wey na woo tee?» ⁸ Waatoo din Piyer too met nda Hundi Henanantaa, a nee i se: «Jamaa alwakiiley, nda boro beerey, ⁹ hõ nda ir hãandi goy henna ga kaŋ teendi wircikoyni se k'a noo baani, ¹⁰ war nda Izirayel jamaa kul ma bay kaŋ Isa Almasihu Nazaret boraa kaŋ war, war n'a kaŋji, de Irkoy n'a tunandi bukawey ra, nga maapoo ka kate boraa woo ma duu baani ka kay war jine.

¹¹ <Nga ti tondoo kaŋ war kaŋ ti cinakey konna a,

amma a kaa ka tee hugoo kanjoo tondoo.>*

¹² Boro tana sii no kaŋ ra hallasiyan goo, zama maa tana mana nondi koyne beenaa cire adamizey game kaŋ bande ir ga hima ka hallasi.»

¹³ Kaŋ i dii naanaa kaŋ nda Piyer nda Yehiya ga ŝelaŋ, i bay kaŋ boroyaŋ no kaŋ mana caw, jamaa ra i goo, boŋey haw, amma i n'i bay sanda boroyaŋ kaŋ cindi Isa bande. ¹⁴ I ga dii boraa kaŋ duu baani goo ma kay ngi jere, i si bay haya kaŋ no ngi m'a har. ¹⁵ I nee i ma fatta hoyraykey margaroo hugoo ra, i cindi i ga cere hãa ¹⁶ ka nee: «Macin no ir g'a tee borey wey se? Zama Žerizalem borey kul bay tammaasaa kaŋ i n'a tee ga, a ga kaaray i se, de mo ir si hin k'a yankar. ¹⁷ Amma hala alhabaroo woo masi dira jamaa

* **4:11** 4.11 Zabur 118.22.

game ka tonton, ir ma kařeta i ga, i masi yee ka maapoo woo waazu boro kul se.»

¹⁸ I n'i cee k'i yaamar i masi yee ka Isa maapoo har wala k'a cawandi. ¹⁹ Amma Piyer nda Yehiya n'i zaabi ka nee: «Irkoy jine, war se ir ga hima ka hanajer wala Irkoy? Wa řelan. ²⁰ Ir, ir si hin ka goro ir mana hayey har kañ ir dii ey ir maar'ey.»

²¹ I kařeta i ga koyne, i n'i nan, i mana duu taka kul kañ nda ngi g'i zukandi, jamaa maaganda se, zama borey kul ga Irkoy beerandi nda hayaa kañ tee. ²² Koyne mo bora a kañ ga tammaasaa woo teendi k'a noo baani goo nda haya kañ bisa jiiri woytaaci (40).

Ganakey Irkoy ñaarayroo

²³ Kañ Piyer nda Yehiya nanandi, i koy ngi borey do ka hayaa kul filla kañ sargari juwalkey jineborey nda boro beerey n'a har ngi se.

²⁴ Waatoo kañ i maa woo, i tee bine foo ka Irkoy ñaaray ka nee: «Ir Koyoo, ni kañ na beenaa, nda gandaa, nda teekoo, nda haya kul kañ goo i ra tee, ²⁵ ni kañ nee nda ir kaagaa Dawda ni tamoo mijoo, Hundi Henanantaa albarkaa ra:

«Macin se gandawey ga batu nda futay,
de jamaa ga miile haya yaadayan ga?»

²⁶ Laboo kokoyey nda alwakiiley tun ka cere marga

k'ir Koyoo nda nga Almasihu yenje.»†

²⁷ Zama nda cimi, koyraa woo ra ni tam henanantaa kañ ti Isa kañ n'n'a yon k'a tee Almasihu ga Herod, nda Pons Pilat mo, nda gandawey, nda Izirayel jamaa marga ²⁸ ka hayaa kul tee

† 4:26 4.26 Zabur 2.1-2.

kaŋ ni kaboo nda ni kayandiroo n'a dunbandi za gayyan a ma teendi. ²⁹ Sohõ ir Koyoo, ngi kašetayaney guna, ma ni tamey noo i ma ni meešennoo har nda naanay timmante. ³⁰ [Ni] kaboo šerre ka borey noo baani, ka tammaasaan nda kayfiyaŋ tee nda ni tam henanantaa Isa maanoo.»

³¹ Waatoo kaŋ i na Irkoy ŋaaray ka ben, nongoo kaŋ ra i goo ma marga jijiri. Hundi Henanantaa n'i too, i ga Irkoy meešennoo har nda naanay.

Ganakey na ngi hayey zamna cere game

³² Jamaa borey kul kaŋ naanay tee bine foo nda anniya foo, boro kul haya kaŋ goo a se, a si nee nga wane nda a, borey ga marga hayaa kul ra.

³³ Diyawey g'ir Koyoo Isa tunyanoo seedetaraa too nda saha beeri, albarka beeri goo i kul ra.

³⁴ Boro kul sii i ra kaŋ ga tilasu, zama borey kul kaŋ goo nda faari wala hugu n'i neere ka kate ngi hayoo ³⁵ k'a jisi diyawey jine, de a ga zamnandi i kul game, boro foo kul ga duu woo kaŋ ga a ga too.

³⁶ Isufi kaŋ diyawey n'a maagaaru Barnabas kaŋ maanaa ti «Bineyaynandikaw», Lewi boro no, Šipir gungoo wane. ³⁷ A goo nda faari foo, a n'a neere ka kate nooroo k'a jisi diyawey jine.

5

Ananias nda Safira taari

¹ Amma aru foo kaŋ maanoo ti Ananias nda Safira nga wandoo na ngi farru foo neere. ² A lanbandi hayoo ra, nga nda wandoo waafakay

ga, a koy nda jere foo k'a jisi diyawey jine. ³ Piyer nee a se: «Ananiyas, macin se Ibilisi na ni binoo too hala nongu kaŋ ra n'ga taari Hundi Henanantaa se ka lanbandi farroo hayoo ra? ⁴ Nda a nka cindi man'ti ni wane nda a wala, nda a neerandi mo man'ti ni halaalaa no wala? Macin se n'na teegoyoo woo daŋ ni binoo ra? Man'ti adamizey se n'taari, amma Irkoy.» ⁵ Kaŋ Ananiyas maa ŝenney wey, a kaŋ, hundoo hun. Hunburay beeri duu borey kul kaŋ maar'a. ⁶ Arusoogey tun, i n'a kasance, i n'a ka koy taray k'a sutura.

⁷ Guuru hinza cine banda ga, Ananiyas wandoo kaa, a mana bay hayaa kaŋ tee, a huru. ⁸ Piyer nee a se: «Har ya ne, hinnaa woo da no war na farroo neere wala?» A nee: «Ayyo, nga no.» ⁹ Piyer nee a se: «Macin se war waafaku k'ir Koyoo Hundoo sii? Nga ne, kabey kaŋ na ni kurpoo sutura goo hugoo mijoo ga, i ga koy nda ni.» ¹⁰ A kaŋ dogoo din da diyaa cewey cire, de hundoo hun. Kaŋ arusoogey huru, i gar kaŋ a buu, i n'a zaa ka koy taray, i n'a sutura kurpoo jere. ¹¹ Hunburay beeri duu Egilizoo kul nda borey kul kaŋ maa ŝenney wey.

Kayfi booboyaŋ teendi

¹² Diyawey na tammaasa nda kayfi booboyaŋ tee jamaa game. I kul marga ka tee bine foo Sulaymaana galliyaa ra. ¹³ Borey cindey ra, boro kul si yadda ka koy tonton i ga, amma jamaa ga hanse k'i beerandi. ¹⁴ Koyne mo borey kaŋ naanay ir Koyoo tonton i ga, aru jama nda woy jama. ¹⁵ Borey ga kate wircikoyney balankaryaŋ

nda daarijiyaŋ ga k'i jisi farrey ra hala waati kaŋ Piyer ga bisa ba a tee nga biyoo ma hin ka kani ngi affoo ga. ¹⁶ Koyrawey kaŋ ga man Žerizalem mo jamaa kate wircikoyniyaŋ nda boroyaŋ kaŋ ganjiyaŋ g'i zaa ka kay, i marga, i kul duu baani.

Diyawey laazaabandi

¹⁷ Sargari juwalkey jineboraa tun, nga nda borey kul kaŋ goo a bande, maanaa Sadusiyeney kondaa, de biney too met nda canseyan. ¹⁸ I na diyawey dii, i n'i daŋ kasa beeroo ra. ¹⁹ Amma ir Koyoo almalayka foo, cijinoo ra, a na kasaa miŋey feeri k'i fattandi, a nee: ²⁰ «Wa koy, war ma kay ka hunaroo woo ŝenney kul waazu jamaa se Irkoy hugu beeroo ra.» ²¹ Kaŋ i maa woo, i huru za alfazar Irkoy hugu beeroo ra ka cawandi.

Waatoo kaŋ sargari juwalkey jineboraa nda borey kaŋ goo a bande kaa, i na hoyraykey margaroo nda Izirayel boro beerey kul marga, i sanba i m'i ceeci kasaa ra ka kate ey. ²² Kaŋ lakkalkey too, i man'i gar kasaa ra, i yee k'a har i se. ²³ I nee: «Ir na kasaa gar a ga daaba henna, lakkalkey ga kay miŋey ga, waatoo kaŋ ir na gundoo feeri, ir mana boro kul gar a ra.» ²⁴ Waatoo kaŋ Irkoy hugu beeroo lakkalkey boŋkoynoo nda sargari juwalkey jineboraa maa ŝenney wey, i na alaabiina nda ey nda hayaa kaŋ ga kaa ka tee. ²⁵ Boro foo kaa ka nee: «Nga ne, arey kaŋ war n'i daŋ kasaa ra goo Irkoy hugu beeroo ra i ga kay i ga jamaa cawandi.»

²⁶ Boŋkoynoo nda lakkalkey koy kate ey bila nda i m'i žilla, zama i ga hunbur jamaa ma

ngi warra nda tondi ka ngi wii. ²⁷ Kaŋ i kate ey, i n'i daŋ hoyraykey margaroo jine. Sargari juwalkey jineboraa n'i hãa ²⁸ ka nee: «Ir mana war yaamar kaŋ war masi cawandi boraa woo maapoo ga wala? Amma nga ne, war na Žerizalem too nda war cawandoo, war mma baa war ma aroo woo hundoo alhakoo kaŋandi ir boŋ!» ²⁹ Piyer nda diyawey cindey zaabi ka nee: «Boro ma haŋajer Irkoy se ka bisa adamize. ³⁰ Ir kaagey Koyoo na Isa tunandi kaŋ war, war kabey n'a deejj k'a wii bundu ga. ³¹ Nga, Irkoy n'a jer k'a tee Koy nda Hallasikaw nga gaaboo ra ka Izirayel noo fondo a ma tuubi, a ma duu zunubu yaafaa. ³² Ir ga tee seede hayey wey kul se, ir nda Hundi Henanantaa kaŋ Irkoy n'a noo borey se kaŋ ga haŋajer a se.»

³³ Kaŋ i maa woo, i futu, i baa ngi ma diyawey wii. ³⁴ Fariziyeŋ foo kaŋ maapoo ti Gamaliyel tun ka kay hoyraykey margaroo ra, ašariyaa baykaw no, jamaa kul g'a beerandi, a yaamar kaŋ i ma diyawey fattandi taray alwaati kayna. ³⁵ A nee i se: «Izirayel borey, wa war boŋ hawgay borey wey ga nda hayaa kaŋ war ga baa k'a tee, ³⁶ zama a mana gay, Tedas tun ka nga boŋ tee boro beeri, boro zangu taaci (400) cine hanga a, a wiiyandi, de mo borey kul kaŋ naŋ a na ngi boŋey bere say, i tee yaada. ³⁷ Nga dumaa ga, Žudas Galile boraa tun borey kabuyanoo waati, a na jamaa boro boobo ka ture nga bande, a mursu, borey kul kaŋ naŋ a na ngi boŋey bere say-say. ³⁸ Sohõ woo kaŋ ay g'a har war se ti: wa moora borey wey, war m'i naŋ, zama nda adamize kayandiroo

wala nga goyoo no, a ga say. ³⁹ Amma nda Irkoy do a hun, war si hin k'i kayandi, abada a masi garandi kañ Irkoy bande war ga yenje.» I yadda a se.

⁴⁰ I ciya diyawey se, i n'i kar, i n'i yaamar i masi yee ka Isa maanoo har, i n'i tañ. ⁴¹ I hun hoyraykey margaroo jine nda jaali haya kañ se ngi ciitandi ka kaynandi Isa maanoo se. ⁴² Zaari kul, Irkoy hugu beeroo nda hugey ra i si fay nda ka cawandi ka Isa AlmasihuAlhabar Boryaa har.

6

Aru iyye suubandi ka diyawey gaa

¹ Jirbey din, kañ taalibey hinnaa boobo, ganakey kañyan ti Grek sintin ka Eberewey kakaw, zama ngi woyey kañ kurney buu ga yalandi zaari kul zamnarey ra. ² Diyaw woy cindi hinkaa (12) ciya taalibey jamaa se ka nee: «A si hima ir ma Irkoy meešennoo waazuroo nañ ka huga nda ŋaayan zamnayan. ³ Adiši ag'armey, wa aru iyye kañ goo nda seedetaray henna ceeci war ra, i ma tee boroyan kañ ga too met nda Irkoy Hundoo nda lakkal, ir m'i kayandi goyoo woo se. ⁴ Ir, ir ga gaabandi Irkoy ŋaarayroo nda Irkoy meešennoo goyoo ga.» ⁵ Šennoo woo kan jamaa kul se. I na Etiyen suuba, aru no kañ ga hanse ka naanay Irkoy, a ga too met nda Hundi Henanantaa, nda Filip, nda Prokor, nda Nikanor, nda Timon, nda Parmenas, nda Nikolas Antiyoš boraa kañ huru alyahuudutaray. ⁶ I n'i cebe diyawey se.

Diyawey na Irkoy ŋaaray i se jina, i na ŋgi kabey fur i ga.

⁷ Irkoy meešennoo ga tonton ka harandi, taalibey hinnaa ga hanse ka tonton Žerizalem ra. Sargari juwalkaw jama boobo yadda naanaa ga.

I na Etiyen dii

⁸ Etiyen too met nda hini Irkoy anneemaa ra, a na kayfiyaŋ nda tammaasa beeriyaŋ tee jamaa game. ⁹ Amma boro fooyaŋ kaŋ goo margahugoo ra kaŋ se i ga nee Borey kaŋ Sawal hugoo, nda Siren boroyaŋ, nda Aleksandiri boroyaŋ, nda boroyaŋ kaŋ hun Silisi, nda Azi gandaa ra tun ka Etiyen kakaw. ¹⁰ I sii nda gaabi ka kay lakkaloo nda Hundoo jine kaŋ nda Etiyen ga šelaŋ. ¹¹ I na aruyaŋ sufuray i ma nee kaŋ ŋgi maa a ga šenni laalayaŋ har Musa nda Irkoy ga. ¹² I na jamaa, nda boro beerey, nda Citaaboo baykey tusa, i gum Etiyen ga k'a dii ka koy hoyraykey margaroo jine. ¹³ I kate seede zooruyaŋ kaŋ nee: «Boraa woo, waati kul a mma šenni futuyaŋ har nongu henanantaa [woo] nda ašariyaa ga. ¹⁴ Ir maa mo a ga nee kaŋ Isa Nazaret boraa din ga nongoo woo kayri, a ga alaadawey barmay kaŋ Musa n'i noo ir se.» ¹⁵ Borey kul kaŋ goo ma goro hoyraykey margaroo ra na ŋgi moŋey kanji Etiyen ga, de i dii ndumoo tee ma nee almalayka ndum.

7

Etiyen šelaŋ hoyraykey margaroo jine

¹ Sargari juwalkey jineboraa nee: «Takaa woo da no wala?» ² Etiyen nee: «Arma arey nda ay baabey, wa hanajer. Irkoy daržantaa bangay ir baaba Ibrahima se waatoo kaŋ a goo Mezopotami za a mana koy goro Karaŋ. ³ De mo a nee Ibrahima se: <Fatta ni gandaa nda ni dumoo ra, ma koy gandaa ra kaŋ ay g'a cebe ma ne.>* ⁴ A fatta Kalde borey gandaa ra ka koy goro Karaŋ. No din ra baaboo buuyanoo banda ga, Irkoy n'a ganandi ka koy gandaa woo ra kaŋ ra sohõ war goo ma goro. ⁵ A man'a noo tubu wala ba cee kanandi doo no din ra amma a nee nga g'a noo gandaa a m'a tee nga duuraa, nga nda nga hayroo kaŋ ga kaa dumaa ga, a gar a sii nda ize. ⁶ Takaa woo nda Irkoy šelan ka nee kaŋ nga hayroo ga koy taabuši ganda waani ra, i g'i dan baŋnataray k'i žilla žiiri zangu taaci (400). ⁷ Irkoy nee: <Gandaa kaŋ se i ga tee baŋna, agay, ay g'a ciiti. Woo banda ga, i ga fatta, de i g'ay gana nongoo woo ra.>† ⁸ Irkoy na Ibrahima noo amaana kaŋ silbaa ti danbanguyanoo. Woo ra Ibrahima na Isiyaka hay k'a danbangu jirbi yaahantoo hane, Isiyaka na Yakuba hay k'a danbangu, Yakuba mo na kaaga woy cindi hinkaa (12) hay k'i danbangu. ⁹ Kaagey canse ngi armaa Isufi ga k'a neere a ma koy Misira. Amma Irkoy goo a bande. ¹⁰ A n'a kaa nga zarabey kul ra, a n'a noo alhormo nda lakkal Firawuuna, Misira kokoyoo do, a n'a tee jineboro Misira nda nga hugoo kul se. ¹¹ Heray tee Misira kul ra nda Kanaŋ gandaa ra

* **7:3** 7.3 Sintinoo 12.1. † **7:7** 7.6–7 Sintinoo 15.13–14.

nda zarabiyani beeri, ir baabey si duu ŋaayan. ¹² Amma waatoo kaŋ Yakuba maa kaŋ hunay goo Misira, cee jinaa a n'ir baabey sanba. ¹³ Cee hinkantoo, Isufi na nga boŋ bayrandi nga armye se, de Firawuuna na Isufi dumoo bay. ¹⁴ Isufi sanba i ma ciya nga baaba Yakuba nda nga borey kul se, boro woyye cindi guu (75). ¹⁵ Yakuba doo ka koy Misira, a buu, nga nda ir baabey. ¹⁶ I n'i ka koy Šekem k'i daŋ saaraa ra kaŋ Ibrahima n'a day nda nooru Hamor iz'arey ga Šekem.‡

¹⁷ Kaŋ allaahidoo kaŋ Irkoy n'a zaa Ibrahima se waatoo man, jamaa tonton, de i hanse ka boobo Misira ra, ¹⁸ hala waatoo kaŋ kokoy tana huru kokoytaraa ra [Misira] kaŋ si Isufi bay. ¹⁹ Nga, a n'ir dumoo zanba k'[ir] baabey žilla ka taka tee ŋi ize taanawey ma warrandi taray hala i masi huna. ²⁰ Waatoo din ra Musa hayandi, boro no kaŋ nga kunturoo ga kan Irkoy se. A biirandi handu hinza nga baaba hugoo ra. ²¹ Waatoo kaŋ a warrandi, Firawuuna ize woyoo n'a zaa k'a biiri a ma tee nga iz'aru gundoo. ²² Musa aladabu nda Misira borey bayraa kul. Hini beeri goo nga šenney nda nga teegoyey ra.

²³ Kaŋ Musa duu jiiri woytaaci (40), a huru binoo ra nga ma koy nga armye guna, Izirayel borey. ²⁴ A dii affoo kaŋ Misira boro goo m'a toone, a na boraa kaŋ goo ma zarabi faaba ka faasa a se ka Misira boraa kar. ²⁵ A ga hongu kaŋ [nga] armye ga faham kaŋ nga no Irkoy na nga daŋ k'i hallasi. Amma i mana faham. ²⁶ Subaa

‡ **7:16** 7.16 Sintinoo 23.3-16; 33.19; 50.7-13; Žozuwe 24.32.

ra, a na Izirayel izeyan gar kan goo ma yenje, a ceci k'i waafakandi i ma cere noo alaafiya, a nee: <Arey, armayan ti war, macin se war ga cere toone?>§ ²⁷ Bora kan goo ma nga ceroo toone na Musa tuti ka nee: <May ka ni tee bonkoyni nda ciitikaw ir se? ²⁸ Ni mma baa m'ay halaci sanda takaa kan nda bi n'na Misira bora wii?>* ²⁹ Šennoo woo ga, Musa zuru ka koy goro Majan ganda kan ra a na iz'aru hinka hay.

³⁰ Jiiri woytaaci (40) banda ga, Sinay tondi hondoo saajoo ra almalayka foo bangay a se saabaynaa foo kan ga dii nuunaa deenoo ra. ³¹ Kan Musa dii woo, bonoo haw nda hayaa kan a ga dii a. A man ka guna, a maa ir Koyoo jindoo kan ga nee: ³² <Agay ti ni baabey Koyoo, Ibrahima, nda Isiyaka, nda Yakuba Koyoo.>† Musa kul no ma gaši, a mana yadda ka guna. ³³ Ir Koyoo nee a se: <Taamey feeri k'i kaa ni cewey ra, zama nongoo kan ra n'goo ma kay man'ti kala labu henanante. ³⁴ Ay dii gurzugaa kan ay jamaa goo ma dii a Misira, ay maa ngi durayroo. Ay zunbu k'i kaa kabe. Sohō kaa, ay ga ni sanba Misira.>‡

³⁵ Musa din da kan Izirayel borey n'a yankar ka nee: <May ka ni tee bonkoyni nda ciitikaw?> Nga din da no Irkoy almalayka bangay a se saabaynanoo ra k'a sanba k'a tee bonkoyni nda feerikaw. ³⁶ Nga no k'i fattandi ka kayfiyan nda tammaasayan tee Misira ganda ra, nda teeko Hari Ciraa ra, nda saajoo ra jiiri woytaaci (40).

§ 7:26 7.26 Fattaroo 2.13. * 7:28 7.27-28 Fattaroo 2.14. † 7:32 7.32 Fattaroo 3.6. ‡ 7:34 7.33-34 Fattaroo 3.5, 7-10.

³⁷ Nga ti Musa kaŋ nee Izirayel borey se: <Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armey ra.>§ ³⁸ Nga no ka cindi jama margaroo ra saajoo ra, nga nda almalaykaa kaŋ šelaŋ a se Sinay tondi hondoo boŋ nda ir baabey. A duu šenni hunanteyaŋ k'i noo ir se.

³⁹ Nga, ir baabey mana baa ngi ma yadda a se, i n'a tuti ka ngi biney yeeti Misira ⁴⁰ ka nee Haruna se: <Koyyaŋ tee ir se kaŋ ga dira ir jine, zama Musa din kaŋ n'ir fattandi Misira gandaa ra, ir si bay haya kaŋ a ti a.>* ⁴¹ Jirbey din ra, i na haw-ize foo tee ka sargari kaa tooroo se, i jaali nda ngi kabe teegoyey. ⁴² Irkoy na banda bere i se k'i taŋ i ma hayey kaŋ goo beenaa ra gana sanda takaa kaŋ nda a hantumandi annabey citaaboo ra ka nee:

<Man'ti agay se

war na alman koosu ka sargari kaa
jiiri woytaaci (40) saajoo ra wala, Izirayel hugu-
izey?

⁴³ War koy nda tooroo kaŋ maapoo ti Molok
hukkumoo

nda [war] koyoo Rafaŋ handaraa,
kaŋyaŋ ti hayey kaŋ war n'i tee ka sujudu i se.

Ay ga war ka koy Babiloŋ se jine.>†

⁴⁴ Seedetaray hukkumoo cindi ir baabey kone
saajoo ra. Irkoy šelaŋ Musa se k'a yaamar a m'a
fasal sanda woo kaŋ a dii a cine. ⁴⁵ Waatoo kaŋ

§ 7:37 7.37 «Irkoy g'ay cine annabi foo fattandi war se war armey ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Irkoy ga annabi foo fattandi war se war armey ra k'a sanba sanda ay takaa», Alhukumoo 18.15, 18. * 7:40 7.40 Fattaroo 32.1, 23. † 7:43 7.42–43 Amos 5.25–27.

ir baabey duu a, ngi nda Žozuwe n'a hurandi ka gandawey dii kaŋ Irkoy n'i gaaray ir baabey jine. A cindi no din hala Dawda waati. ⁴⁶ Nga ka duu alhormo Irkoy do ka ceeci ka duu gorodoo‡ Yakuba hugoo se. ⁴⁷ Amma Sulaymaana ka hugu cin a se. ⁴⁸ Jerantaa si goro nongu ra kaŋ kabe n'a tee, sanda takaa kaŋ nda annaboo nee:

⁴⁹ <Beenaa ti ay kokoy gorodogoo, laboo ti taaroo kaŋ ga huru ay cewey cire.>

Ir Koyoo nee: <Hugu dumi foo no war cina ya ne, wala hunanzam doo foo no war g'a tee ya ne?

⁵⁰ Man'ti ay kaboo ka hayey wey kul tee wala?>§

⁵¹ War boŋey ga šendi, war biney nda war haŋawey ga šendi, waati kul war mo, war ga wanji Hundi Henanantaa se sanda war baabey takaa. ⁵² May ti annaboo kaŋ war baabey man'a gurzugay? I na borey wii kaŋ ga Boro Šerrantaa kaayanoo bayrandi, bora kaŋ sohō war, war tee nga zanbakaa nda nga wiikaa, ⁵³ war kaŋ duu ašariyaa almalaykey kabey ra, amma war mana gaabu a ga.»

Etiyen wiiyanoo

⁵⁴ Waatoo kaŋ borey kul kaŋ goo hoyraykey margaroo ra maa šenney wey, biney hanse ka tun, i na meepama Etiyen ga. ⁵⁵ Amma woo gar, nga, a too met nda Hundi Henanantaa, a na nga moŋey bakam beenaa here, de a dii Irkoy daržaa nda Isa kaŋ ga kay Irkoy kabe hennaa ga. ⁵⁶ A nee: «Nga ne, ay ga dii beenaa kaŋ

‡ **7:46** 7.46 Hantum fooyan ga tonton ka nee: «Irkoy maajnoo ga». § **7:50** 7.49–50 Ezayi 66.1–2.

feeri, de Bora a kaŋ tee Adamize goo ma kay Irkoy kabe hennaa ga.» ⁵⁷ I na jinde jer ka kaati, i na ngi haŋawey daabu, de i tee mee foo ka gum a boŋ. ⁵⁸ I n'a gaaray ka koy koyraa dumaa ga, i n'a warra nda tondi k'a wii. Seedewey na ngi darbawey jisi arusooga foo jeroo ga kaŋ se i ga nee Sol. ⁵⁹ I na Etiyen warra nda tondi k'a wii kaŋ a ga Irkoy cee ka nee: «Ay Koyoo Isa, ay hundoo taa.» ⁶⁰ A sonbu kanjeŋ ga ka jinde jer ka kaati ka nee: «Ay Koyoo, masi zunuboo woo dii i se.» Kaŋ a na woo har, a faati.

8

¹ Sol yadda Etiyen wiiyanoo ga.

Sol na Egilizoo gurzugay

Zaaroo din da ra, Egilizoo hanse ka gurzugay Žerizalem, ganakey kul say-say Žude nda Samari gandaa ra nda man'ti diyawey. ² Irkoy hunburkawyaŋ ka Etiyen sutura, de i na nga buuyanoo hēe, hēeni beeri. ³ Sol ga ceeci ka Egilizoo halaci, a ga huru hugu nda hugu ra ka arey nda woyey cendi k'i daŋ kasaa ra.

Filip na Alhabar Boryaa waazu Samari

⁴ Borey kaŋ say-say ga dira i ga Alhabar Boryaa ūennoo har. ⁵ Filip zunbu ka koy Samari koyra[a] ra, a na Almasihu ūennoo waazu i se. ⁶ Jamaa tee bine foo ka haŋa kayandi hayey kaŋ Filip g'i har se, i ga maa a se, i ga dii tammaasawey kaŋ a g'i tee. ⁷ Ganjiyaŋ kaŋ goo boro booboyaŋ ra na jinde jer ka kaati ka fatta, bonguyaŋ nda

ceekayrayaŋ duu baani. ⁸ Koyraa din hanse ka jaali.

⁹ Za woo mana tee, aru foo kaŋ se i ga nee Simoŋ goo koyraa din ra, kottekoynitaray no a ga tee, de a ga Samari jamaa boŋoo haw, nga hunday ga nee kaŋ boro beeri ti nga. ¹⁰ Borey kul ga haŋa kayandi a se, za zanka hala boro beeri, i nee: «Woo ti Irkoy hinoo kaŋ se i ga nee ibeeroo.» ¹¹ I ga haŋa kayandi a se, zama a na waati kuku tee a g'i almunkarandi nda nga kottaa. ¹² Amma waatoo kaŋ i yadda Filip ga kaŋ na Irkoy Laamaa nda Isa Almasihu maapoo Alhabar Boryaa waazu, i batizandi, arey nda woyey mo. ¹³ Simoŋ hunday naanay, a batizandi, a denji Filip ga, a ga dii tammaasawey nda kayfi beerey kaŋ teendi, boŋoo haw.

¹⁴ Waatoo kaŋ diyawey kaŋ goo Žerizalem maa kaŋ Samari yadda Irkoy meeŋenoo, i na Piyer nda Yehiya sanba i se. ¹⁵ Kaŋ i doo ka koy i do, i na Irkoy ŋaaray i se hala i ma duu Hundi Henanantaa. ¹⁶ Zama a mana zunbu ngi affoo kul ga jina, i nka batizandi de ir Koyoo Isa maapoo ga. ¹⁷ Woo banda ga, Piyer nda Yehiya na ngi kabey fur i ga, de i duu Hundi Henanantaa.

¹⁸ Kaŋ Simoŋ dii kaŋ diyawey kabe furyanoo nda Hundoo nondi, a na alman ŋerre i se ¹⁹ ka nee: «Wa agay mo noo hinoo woo hala boro kaŋ ga ay na kabe fur ma duu Hundi Henanantaa.» ²⁰ Amma Piyer nee a se: «Ni nda ni nooroo kul ma halaci, zama n'ga hongu Irkoy nooyanoo, alman nda n'ga duu a. ²¹ N'sii nda baa, n'sii nda fondo ŋenoo woo ra, zama ni binoo si ŋerre

Irkoy jine. ²² Tuubi ka hun laalayyanoo woo ga, de m'ir Koyoo ñaaray, nda a ga hin ka tee, ni binoo miilewey ma yaafandi, ²³ zama ay ga dii kañ ni binoo ga too met nda laalay, de n'goo ifutu kaboo ra.» ²⁴ Simonj zaabi ka nee: «War, wa ir Koyoo ñaaray ya ne hala hayey kañ war n'i har ba affoo masi duu agay.»

²⁵ Waatoo kañ Piyer nda Yehiya na seedetaraa too, i n'ir Koyoo meešennoo waazu ka ben, i yee Žerizalem ka Alhabar Boryaa waazu Samari koyra kanbe booboyañ ra.

Filip na Ecopi boñkoynoo kubay

²⁶ Ir Koyoo almalayka foo šelañ Filip se ka nee: «Tun ma koy gurma here, fondaa kañ ga hun Žerizalem ka zunbu ka koy Gaaza kañ ti saaji.» ²⁷ A tun, a koy. Nga ne, Ecopi aru foo kañ daasandi kañ kone Ecopi kokoy woyoo kañ ti Kandas almaanoo kul goo, goykaw beeri no, a kaa ka sujudu Irkoy se Žerizalem. ²⁸ Waatoo kañ a ga yee, a goo ma goro nga bari torkaa ra a ga annabi Ezayi citaaboo caw. ²⁹ Irkoy Hundoo nee Filip se: «Man, too torkaa woo do.» ³⁰ Filip gaarandi, de a ga maa a ga annabi Ezayi citaaboo caw, Filip nee: «Woo kañ n'goo m'a caw, cimi da n'ga faham a se wala?» ³¹ A nee: «Taka foo nda ay ga hin ka faham nda boro man'a cawandi ya ne?» A n'a wiri Filip ga, a ma žigi ka goro nga bande. ³² Citaaboo nongoo kañ a goo m'a caw ti nongoo kañ ga nee:

«I n'a ka koy sanda feeji kañ i ga koy a koosu,

sanda feeji-ize dangayante kaŋ goo nga kosukaa
jine,

takaa din da, a mana nga mijoo kaa cere ga.

³³ [Nga] boŋ yeeti gandayan ra, ciitoo ra, i na nga
cimoo taa a kone.

Nga hayroo fillaa, may no m'a deede?

Zama i na nga hundoo kaa adunna ra.»*

³⁴ Bora a kaŋ daasandi na ŝennoo zaa ka nee
Filip se: «Ay g'a ŋaaray ni ga, may ga annaboo
goo? Nga boŋ ga a goo wala boro tana?»

³⁵ Filip na nga mijoo feeri ka sintin nda Citaaboo
ŝennoo din ka Isa Alhabar Boryaa waazu a se.

³⁶ Kaŋ i goo ma koy fondaa bande, i too hari foo
do, bora a kaŋ daasandi nee: «Hari ne, macin
no m'ay ganji ya batizandi?» ³⁷ [Filip nee a

se: «Nda n'na ni binoo kul ka naanay, n'ga
hin ka batizandi.» Bora a kaŋ daasandi zaabi
ka nee: «Ay naanay kaŋ Irkoy Iz'aroo ti Isa

Almasihu.»] ³⁸ A yaamar kaŋ torkaa ma kay. Ngi
boro hinkaa kul zunbu haroo ra, Filip nda bora a
kaŋ daasandi, a n'a batize. ³⁹ Waatoo kaŋ i žigi

ka fatta haroo ra, ir Koyoo Hundoo na Filip zaa,
bora a kaŋ daasandi mana yee ka dii a, amma a
koy nga fondaa ra nda ŋaali. ⁴⁰ Filip koy tun Azot
koyraa ra, a na koyrawey kul dira a ga Alhabar
Boryaa waazu ka koy too hala Sezare.

9

Sol tuubiroo

(Teegoyey 22.6-16; 26.12-18)

* **8:33** 8.32-33 Ezayi 53.7-8.

¹ Woo gar, hala waatoo din a goo Sol binoo ra nga ma ceeci ir Koyoo taalibey ma wiiyandi, a koy sargari juwalkey jineboraa do ² ka batagayan wiri a ga Damas koyraa margahugey se hala nda nga duu boroyan kan ga fondaa din gana, aru no wala woy no, nga m'i haw ka kate ey Žerizalem.

³ Kan a goo ma naaru, a man Damas kan dogoo din da gaay foo kan hun beenaa ra n'a kuubi k'a bere. ⁴ A kan ganda, de a ga maa jinde kan ga nee nga se: «Sol, Sol, macin se n'g'ay gurzugay?» ⁵ Sol nee: «May ti ni, ay Koyoo?» A nee: «Agay ti Isa kan ni, n'g'a gurzugay. ⁶ Amma tun, huru koyraa ra, hayaa ga harandi ma ne kan n'ga hima k'a tee.» ⁷ Arey kan goo a bande fondaa ra kay i ga gaga takaa kan nda i ga maa boro jinde, amma i si dii boro kul. ⁸ Waatoo kan Sol tun laboo ra, moyey ga feera, amma a si dii haya kul. I n'a dii nda kaboo k'a gongu ka huru Damas. ⁹ A na jirbi hinza tee a si dii, a si ŋaa a si han.

¹⁰ Taalibi foo goo Damas kan maapoo ti Ananiyas. Ir Koyoo ŧelan a se bangayyan ra ka nee: «Ananiyas!» A nee: «Agay ne, ay Koyoo.»

¹¹ Ir Koyoo nee a se: «Tun ni boŋ ga, ma koy lolaa ra kan se i ga nee Lolo Šerrantaa, ma Sol Tars bora ceeci Žudas hugoo ra. Zama nga ne, a goo ma Irkoy ŋaaray, ¹² a dii [bangayyan ra] boro kan maapoo ti Ananiyas huru ka [nga] kaboo fur nga ga hala nga moyey ma yee ka dii.»

¹³ Ananiyas zaabi ka nee: «Ay Koyoo, ay maa boro boobo hayey kan i n'i har aroo woo ga, ifutawey kul kan a n'i tee ni boro henanantey se Žerizalem. ¹⁴ Ne ra, a goo nda hini kan a duu

a sargari juwalkey jineborey do ka boro kul kaŋ ga ni maɓnoo cee haw.» ¹⁵ Amma ir Koyoo nee a se: «Koy, zama woo din, jinay suubante no ya ne kaŋ g'ay maɓnoo ka koy gandawey, nda kokoyey, nda Izirayel borey mo jine. ¹⁶ Agay, ay ga zaraboo kul cebe a se kaŋ ga duu a ay maɓnoo se.»

¹⁷ Ananiyas koy, de a huru hugoo ra, a na kabe fur Sol ga, a nee: «Ag'armaa Sol, ir Koyoo Isa kaŋ bangay ma ne fondaa ra kaŋ bande n'goo ma kaa k'ay sanba, hala ni moyey ma duu ka yee ka dii, de mo ma too met nda Hundi Henanantaa.» ¹⁸ Dogoo din da hayayan kaŋ ga hima nda kokoŋiyaŋ kaŋ ka hun Sol moyey ga, a dii, a tun, a batizandi. ¹⁹ A ŋaa, a duu alfayda.

Sol waazu Damas ra

Sol na jirbiyaŋ tee taalibey bande kaŋ goo Damas. ²⁰ Dogoo din da a koy Isa maɓnoo waazu margahugey ra ka nee: «Boraa din, Irkoy Iz'aroo no.» ²¹ Borey kul kaŋ ga maa a se na almunkar, de i nee: «Man'ti woo da no ma borey halaci Žerizalem ra kaŋ ga Isa maɓnoo cee, man'ti a nka kaa ne ra k'i haw ka koy nda ey sargari juwalkey jineborey do?» ²² Sol waazoo mma koy de a ga duu gaabi, de a ga Alyahuudey almunkarandi kaŋ ga goro Damas ka tabatandi i se kaŋ Isa din da ti Almasihu.

²³ Jirbi boobo banda ga, Alyahuudey na cere guna ka dii taka kaŋ nda ngi ga Sol wii. ²⁴ Sol na ngi anniyaa bay. I ga koyraa miŋey lakkal cijin nda zaari hala ngi ma duu k'a wii. ²⁵ Amma taalibey n'a zaa nda cijin here k'a daŋ kokondo ra k'a zumandi nda cetaa.

Sol too Žerizalem

²⁶ Kaŋ Sol too Žerizalem, a ga ceeci ka man taalibey, amma i kul ga hunbur a, i si naanay wala taalibi no. ²⁷ Amma Barnabas na Sol dii nda kaboo k'a ka koy diyawey do ka takaa filla i se kaŋ nda fondaa ra Sol dii ir Koyoo, de mo ir Koyoo šelaŋ a se, nda takaa kaŋ nda Sol hunday šelaŋ nda naanay Isa maapoo ga Damas. ²⁸ A goo i bande Žerizalem, a ga huru, a ga fatta, a ga šelaŋ nda naanay ir Koyoo maapoo ga. ²⁹ A ga šelaŋ, a ga kakaw Alyahuudey kaŋyaŋ ti Grekey bande, amma ngi, i ceeci ngi m'a wii. ³⁰ Kaŋ ir armyey bay, i n'a ka doo Sezare k'a sanba a ma koy Tars.

³¹ Egilizoo kaŋ goo Žude kul ra, nda Galile, nda Samari goo nda alaafiyaa, nga naanaa ga tonton, a ga dira ir Koyoo hunburaa ra, de a ga tonton Hundi Henanantaa albarkaa ra.

Piyer na Ene noo baani

³² Waati tee kaŋ Piyer na nongoo kul dira, a doo Irkoy boro henanantey mo do kaŋ ga goro Lida. ³³ A na boro foo gar no din kaŋ maapoo ti Ene, jiiri yaaha a ga kani daariji boŋ, bongu no. ³⁴ Piyer nee a se: «Ene, Isa Almasihu ga ni noo baani, tun ni boŋ ga, ma ni daaroo marga nda ni boŋ.» Dogoo din da a tun. ³⁵ Borey kul kaŋ ga goro Lida nda Saronŋ ganganoo ra dii a, i bere ir Koyoo here.

Piyer na Dorkas tunandi k'a hunandi

³⁶ Žope koyraa ra taalibi woy foo goo kaŋ maapoo ti Tabita kaŋ Grek šenni ra i mma nee a

se Dorkas*. Teegoy henney nda sargarey kaŋ a g'i tee ga hanse ka boobo. ³⁷ Jirbey din a wirci, a buu. Waatoo kaŋ a jumayandi ka ben, i n'[a] daŋ soorohugu ra. ³⁸ Lida ga man Žope, taalibey, kaŋ i maa Piyer goo no din, i na aru hinka sanba a do ka ciya a se ka wiri a ga ka nee: «Kaa ir do sohō da.» ³⁹ Piyer tun ka koy i bande. Kaŋ a too, i n'a ka koy sooraa boŋ. Woyey kul kaŋ kurney buu man jeroo ga ka hēe, i ga darbawey nda kaayi beerey cebe a se kaŋ Dorkas n'i tee waatoo kaŋ a goo ngi bande. ⁴⁰ Piyer n'i kul fattandi, a sonbu kanjey ga ka Irkoy ŋaaray, a bere kunturoo here ka nee: «Tabita, tun.» Tabita na nga moŋey feeri, kaŋ a dii Piyer, a tun ka goro. ⁴¹ A na nga kaboo šerre a se k'a tunandi. A ciya Irkoy boro henanantey nda woyey kaŋ kurney buu se, a n'a cebe i se a ga huna. ⁴² Žope kul ra woo bayrandi, boro boobo naanay ir Koyoo. ⁴³ Piyer na jirbi boobo tee Žope boro foo do kaŋ se i ga nee Simoŋ, kuuru musaykaw† no.

10

Kornay ciya Piyer se

¹ Aru foo goo Sezare kaŋ maapoo ti Kornay. Soojey kaŋ se i ga nee Itali soojey, wey din jalakoyini no. ² Ganakaw cimoo no, a ga hunbur Irkoy, nga nda nga hugoo kul, a ga hanse ka sarga jamaa ga, a ga Irkoy ŋaaray waati kul. ³ Han foo aluulaa guuru hinza dimma ga, a

* **9:36** 9.36 Dorkas maanaa ti «jeeri». † **9:43** 9.43 Kuuru musaykaw, nga goyoo, Alyahuudey se man'ti kala haya harramante (Sargarey 11.39–40).

dii kaaray bangayyan ra Irkoy almalayka foo kaŋ ga huru nga do, a nee nga se: «Kornay!»
⁴ A na nga moyey kanji a ga, a hunbur, de a nee a se: «Macin no, ay koyoo?» A nee a se: «Ni ŋaarayrey nda ni sargarey žigi Irkoy do, a hongu ey. ⁵ Sohō, aruyaŋ sanba Žope i ma ciya kate boro foo kaŋ se i ga nee Simoŋ kaŋ i n'a maagaaru Piyer. ⁶ A sii kala boro foo do kaŋ se i ga nee Simoŋ, kuuru musaykaw no, nga hugoo sii kala teekoo mijoo ga.» ⁷ Waatoo kaŋ almalaykaa kaŋ šelaŋ a se koy, Kornay ciya nga goykaw-izey boro hinka se nda sooje foo kaŋ ti ganakaw cimi kaŋ ga hanse ka man a. ⁸ A na hayey kul filla i se, a n'i sanba Žope.

Piyer koy Kornay do

⁹ Subaa ra, i goo fondaa ra, kaŋ i man koyraa, Piyer žigi sooraa boŋ zaarikay guuru woy cindi hinka (12) dimma ga ka Irkoy ŋaaray. ¹⁰ A too nongu kaŋ ra a heray, de a baa nga ma ŋaa. I goo ma ŋaahayey hanse a se kaŋ a dii bangayyan. ¹¹ A ga dii beenaa feeri, a ga dii jinay foo kaŋ ma nee leŋ šukka kunta beeri kaŋ kanje taacaa ga hawa ga zunbu laboo ga. ¹² Haya kul kaŋ ti alman cee taacikoyni, nda laboo gandakoy, nda ciraw goo a ra. ¹³ Jinde foo šelaŋ a se ka nee: «Tun, Piyer, wiyya ma ŋaa.» ¹⁴ Piyer nee a se: «Abada, ay Koyoo, zama ya na bay ka haya žiiba wala iharramante ŋaa!» ¹⁵ Jinde foo yee ka šelaŋ a se cee hinkantoo ka nee: «Haya kaŋ Irkoy nee a ga halal, ni, masi nee a ga žiibi.» ¹⁶ Woo teendi cee hinza, dogoo din da hayaa zandi ka koy beenaa ra.

17 Kaŋ Piyer goo bangayyanoo kaŋ a dii a, haya kaŋ ti nga maanaa, boŋhawaa ra, nga ne, arey kaŋ Kornay n'i sanba na Simon hugoo hãa, i goo ma kay hugoo mijoo ga. 18 I ciya ka hãa wala ne da ra Simon kaŋ i n'a maagaaru Piyer goo. 19 Piyer goo ma miile bangayyanoo ga, Irkoy Hundoo nee [a se]: «Aru hinza ne ma ni ceeci, 20 tun ma zunbu ka koy i bande, masi bine-bine, zama agay k'i sanba.» 21 Kaŋ Piyer zunbu, a nee arey se: «Agay ne, agay ti bora a kaŋ war g'a ceeci. Macin ti war kaayanoo addaliloo?» 22 I nee a se: «Kornay kaŋ ti jalakoyni, boro šerrante no, a ga hunbur Irkoy, Alyahuudey jamaa kul ga seedetaray henna har a ga, nga no almalayka henanante foo n'a bayrandi kaŋ a ma ciya ka kate ma ne nga hugoo ra ka maa ni meešenney.» 23 Piyer n'i hurandi i ma zunbu nga do.

Subaa ra, a tun, a koy i bande. Armayan Žope borey ra koy a bande. 24 Subaa ra, a huru Sezare. Kornay g'i batu, a ciya nga borey nda nga cere kaaney se. 25 Waatoo kaŋ Piyer huru, Kornay n'a kubay ka sujudu cewey cire. 26 Amma Piyer n'a tunandi ka nee: «Tun ni boŋ ga! Agay hunday, adamize ti agay.» 27 A šelaŋ a bande, a huru, de a gar boro boobo margandi. 28 A nee i se: «War, war ga bay kaŋ a si bisa Alyahuudu se a ma denja wala a ma man yaw. Amma Irkoy cebe ya ne kaŋ boro masi nee adamize kul se kaŋ a ga žiibi wala a ga harram. 29 Woo se kaŋ i ciya ya ne ay kaa bila kakaw. Sohõ ay ga war hãa: «Macin ti addaliloo kaŋ se war ciya ya ne?»» 30 Kornay nee: «A goo nda jirbi taaci kaŋ ay ga Irkoy ŋaaray

ay do hala aluulaa guuru hinza ga kaŋ nga ne, aru foo kaŋ ga darbay nerante goo kaa ka kay ay jine. ³¹ A nee: <Kornay, ni ŋaarayroo taandi, Irkoy hongu ni sargarey. ³² Adiŋi boroyaŋ sanba Žope i ma ciya Simon se kaŋ i n'a maagaaru Piyer. A sii kala Simon kaŋ ti kuuru musaykaw hugoo ra, teekoo miŋoo ga.> ³³ Dogoo din da ay na boroyaŋ sanba ni do, n'na haya boryo tee kaŋ n'kaa. Sohō, ir kul ne Irkoy jine ka haŋajer hayaa kul se kaŋ ir Koyoo n'a har ma ne.»

Piyer waazoo Kornay do

³⁴ Piyer na ŋennoo zaa ka nee: «Nda cimi, ay faham kaŋ Irkoy si borey fay-fay. ³⁵ Amma ganda kul kaŋ no ra, bora a kaŋ ga hunbur a, a ga goy nda ŋerretaray, nga no ma kan a se. ³⁶ A na ŋennoo sanba Izirayel borey se, ka Alhabar Boryaa waazu kaŋ ra boro ga duu alaafiyaa kaŋ Isa Almasihu g'a noo, nga ti borey kul Koyoo. ³⁷ War, war ga hayaa bay kaŋ tee Žude kul ra, ka sintin nda Galile, batizeyanoo kaŋ Yehiya n'a waazu banda ga: ³⁸ Isa Nazaret bora a, takaa kaŋ nda Irkoy n'a yon nda Hundi Henanantaa nda hini, nga kaŋ ga koy nongu nda nonguyan ra ka teegoy henna tee, ka borey noo baani kaŋ Ibilisi n'i daŋ nga hinoo cire, zama Irkoy goo a bande. ³⁹ Ir, ir ga tee seede hayaa kul se kaŋ a n'a tee Alyahuudey gandaa nda Žerizalem mo ra. Nga no i n'a deejii k'a wii bundu ga. ⁴⁰ Nga, Irkoy n'a tunandi jirbi hinzantoo hane k'a noo a ma cebe kaŋ nga ga huna, ⁴¹ man'ti jamaa kul se, amma seedeyan se kaŋ Irkoy n'i

suuba za gayyan, maanaa ir kaŋ ŋaa a bande, ir haŋ a bande nga tunyanoo bukawey ra banda ga. ⁴² A n'ir yaamar ir ma borey waazu ka seedetaray tee kaŋ nga no, Irkoy na nga kayandi baahunantey nda bukawey ciitikaa. ⁴³ Annabey kul na seedetaray tee a ga kaŋ boro kaŋ naanay a ga duu zunubu yaafayan nga maapoo albarkaa ra.»

Hundi Henanantaa zunbuyanoo

boroyaŋ ga kaŋ man'ti Alyahuudu

⁴⁴ Piyer mma goo ma šenney wey har kaŋ Hundi Henanantaa zunbu borey kul boŋ kaŋ goo ma haŋajer šennoo se. ⁴⁵ Ganakey kaŋ hurubangu, borey kul kaŋ kaa Piyer bande boŋey haw nda kaŋ nooyanoo kaŋ ti Hundi Henanantaa doorandi dumiyaŋ mo boŋ kaŋ man'ti Alyahuudu. ⁴⁶ Zama i ga maa i ga šelaŋ šenni dumi fooyaŋ ra i ga Irkoy jer. Piyer na šennoo zaa ka nee: ⁴⁷ «Boro ga hin ka borey kaŋ duu Hundi Henanantaa sanda ir mo ganji i ma batizandi nda hari wala?» ⁴⁸ A yaamar i ma batizandi Isa Almasihu maapoo ga.* Woo banda ga, i n'a wiri a ga a ma cindi jirbiyaŋ.

11

Piyer yee Žerizalem

¹ Diyawey nda ir armey kaŋ goo Žude gandaa ra maa kaŋ dumiyaŋ mo kaŋ man'ti Alyahuudu

* **10:48** 10.48 «A yaamar i ma batizandi Isa Almasihu maapoo ga», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «A n'i yaamar Isa Almasihu maapoo ga i ma batizandi».

yadda Irkoy meešennoo. ² Kaɗ Piyer žigi ka koy Žerizalem, borey kaɗ hurubangu na šenni cendi a bande ³ ka nee: «Ni huru jofoloyaɗ do, ni ŋaa i bande!»

⁴ Woo ga, Piyer sintin ka hayey filla i se affoo-foo cere bande ka nee: ⁵ «Žope koyraa ra ay goo ma Irkoy ŋaaray kaɗ kayfi ra, ay dii bangayyan kaɗ ra jinay foo kaɗ goo ma zunbu ma nee leɗ šukka kunta beeri kanje taacikoyni ga hun beenaa ra, a kaa hala ay do. ⁶ Ay n'ay moyey kanji a ga nda lakkal, de ay dii laboo alman cee taacikoynay, nda ganjihoogawey, nda gandakoyey, nda cirawey. ⁷ Ay maa mo jinde foo kaɗ nee ya ne: <Tun, Piyer, wiya ma ŋaa.> ⁸ Ay nee: <Abada, ay Koyoo, zama haya žiiba wala iharramante mana bay ka huru ay mijoo ra!> ⁹ Jinde šelaɗ cee hinkantoo beenaa ra ka zaabi ka nee: <Haya kaɗ Irkoy nee a ga halal, ni, masi nee a ga žiibi.> ¹⁰ Woo teendi cee hinza, a duu ka yee ka žigi beenaa ra.

¹¹ Nga ne, dogoo din da aru hinza goo ma kay hugoo kaɗ ra ir* goo jine, i nka sanbandi ka hun Sezare i ma kaa ay do. ¹² Irkoy Hundoo nee ya ne ya koy i bande ya si bine-bine. Arma idduwaa din mo koy ay bande, ir huru aroo hugoo ra. ¹³ A na takaa deede ir se kaɗ nda nga dii almalaykaa nga hugoo ra, a kay ka nee: <Sanba Žope i ma ciya kate Simoɗ kaɗ i n'a maagaaru Piyer se ¹⁴ kaɗ ga šenniyaɗ har ma ne kaɗ ga ni nda ni hugoo kul hallasi.> ¹⁵ Waatoo kaɗ ay sintin

* **11:11** 11.11 «ir», hantum fooyaɗ ga nee «ay».

ka šelan, Hundi Henanantaa zunbu i bonj sanda takaa kaŋ nda a zunbu ir bonj cee jinaa. ¹⁶ Ay honga ir Koyoo šennoo kaŋ nee: <Yehiya, hari nda a na borey batize, amma war, war ga batize Hundi Henanantaa ra.>† ¹⁷ Nda Irkoy n'i noo nooyan follokaa sanda ir kaŋ naanay ir Koyoo Isa Almasihu, agay ti may ka Irkoy kakaw?»

¹⁸ Kaŋ i maa hayey wey, i dangay, i na Irkoy saabu ka nee: «Adiši Irkoy na fondo noo dumiyaŋ mo kaŋ man'ti Alyahuudu se i ma tuubi ka duu hunaroo.»

Antiyoš Egilizoo sintinoo

¹⁹ Borey kaŋ say-say zarabiyanoo kaŋ Etiyen maaganda se a teendi, bisa ka koy hala Fenisi, nda Šipir, nda Antiyoš, i si Šennoo har boro kul se kala Alyahuudey. ²⁰ Amma aru fooyaŋ goo i ra kaŋ ti Šipir boro, nda Siren boro, kaŋ i kaa Antiyoš, i g'ir Koyoo Isa Alhabar Boryaa har Grekey mo se. ²¹ Ir Koyoo goo i bande, borey hinnaa ga boobo kaŋ naanay ka bere ir Koyoo here.

²² Šennoo kaŋ Egilizoo haŋaa ra kaŋ goo Žerizalem, i na Barnabas sanba a ma koy hala Antiyoš. ²³ Kaŋ a too, a dii Irkoy anneemaa, a ŋaali, a n'i kul hoyray i ma denji ir Koyoo ga nda ŋi binoo kul. ²⁴ Barnabas man'ti kala boro henna kaŋ ga too met nda Hundi Henanantaa nda naanay. Alžama beeri hanga ir Koyoo.

²⁵ A koy Tars ka Sol ceeci. ²⁶ A duu a, a kate a Antiyoš. Ŋi boro hinkaa na haya tee kaŋ ga too

† **11:16** 11.16 Zamnaa 1.5.

jiiri foo timmante i ga marga ka Egilizoo jamaa boobo cawandi. Cee jinaa kaŋ i na taalibey cee nda kretiyeŋ man'ti kala Antiyoš.

²⁷ Woo gar jirbey din, annabiyaŋ hun Žerizalem ka doo ka kaa Antiyoš. ²⁸ Affoo i ra kaŋ maapoo ti Agabus tun ka nee Irkoy Hundoo albarkaa ra kaŋ heray beeri ga tee ngi laboo kul ga, a teendi Klod‡ waati. ²⁹ I kayandi kaŋ taalibey, ngi affoo kul nda nga hinagoo, ma faaba sanba ir armey se kaŋ ga goro Žude.Š ³⁰ I na tee da, i n'a daŋ Barnabas nda Sol kaboo ra k'a sanba boro beerey se.

12

Žak wiiyandi, Piyer daŋandi kasaa ra

¹ Alwaatoo woo ra, kokoyoo Herod na Egilizoo boroyaŋ dii k'i laazaaba. ² A na takuba ka Žak, Yehiya armaa wii. ³ A dii kaŋ a kan Alyahuudey se, a daŋ koyne Piyer mo ma diyandi. Woo gar Takulawey kaŋ ra dolobiri sii zaarey no. ⁴ Kaŋ a na nga mo dii, a n'a daŋ kasaa ra, a na sooje taaci-taaci marga hala cee taaci k'a daŋ kabey ra i m'a lakkal. A ga baa Borcintaraa jingaroo banda ga, nga ma kate a jamaa jine. ⁵ Piyer goo ma lakkalandi kasaa ra, amma Egilizoo ga Irkoy ŋaaray a se nda soobay.

Piyer fatta kasaa ra

‡ **11:28** 11.28 Rom borey kokoy beeri no (41–54 Isa banda ga).

Š **11:29** 11.29 «ma faaba sanba ir armey se kaŋ ga goro Žude», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «ma haya sanba ir armey kaŋ ga goro Žude goyoo se».

⁶ Waatoo kaŋ Herod ga baa ka kate Piyer borey jine, cijinoo din Piyer mana kani kala sooje hinka nda cere game, guuru karfu hinka g'a haw, lakkalkawyaŋ goo hugoo miŋoo ga. ⁷ Nga ne, ir Koyoo almalayka foo bangay, gaay tee hugoo ra, a na Piyer kar-kar caraa ga k'a tunandi ka nee: «Tun nda cahãyan!» Guuru karfey kaŋ ka hun kabey ga. ⁸ Almalaykaa nee a se: «Ni gamoo haw, ma ni taamey daŋ.» A na tee. A nee a se: «Ni kaayi beeroo daŋ ni ga ma hanga agay.» ⁹ A fatta, a hanga a, amma a si bay kaŋ woo kaŋ almalaykaa goo m'a tee cimi da no, a mma nee bangayyan no nga goo ma dii a. ¹⁰ I bisa lakkalkey kaydoo jinaa nda ihinkantoo ga, i too guuru ganboo do kaŋ ga koy koyraa ra, a feera nda nga boŋ i se. Kaŋ i fatta, i hanga lolo folloku ka koy, amma dogoo din da almalaykaa na Piyer naŋ.

¹¹ Piyer lakkaloo zunbu, a nee: «Sohõ ay bay nda cimi kaŋ ay Koyoo ka nga almalaykaa sanba a m'ay kaa Herod kaboo ra, nda hayaa kul kaŋ Alyahuudey ga baa k'a tee ya ne.» ¹² Kaŋ a faham, a koy Maryama, Yehiya kaŋ i n'a maagaaru Marku, ŋaa hugoo do kaŋ ra boro booboyaŋ marga, i ga Irkoy ŋaaray. ¹³ Kaŋ a goo ma ganboo kar-kar, koŋŋa foo kaŋ maŋnoo ti Rod man ka tuuru. ¹⁴ A na Piyer jindoo bay, amma ŋaali se a mana hugoo miŋoo feeri, a nka zuru ka koy kunehere ka bayrandi kaŋ Piyer goo hugoo miŋoo ga. ¹⁵ I nee a se: «Ni nka hollo!» A na šikka kaa kaŋ nga no. I nee: «Nga almalaykaa no.» ¹⁶ Piyer cindi a ga kara. Kaŋ i feera, i dii a, de boŋey haw. ¹⁷ A na kaboo ka silbay foo tee

i ma dangay, a na takaa deede [i] se kaŋ nda ir Koyoo na nga gongu ka nga kaa taray kasaa ra. A nee: «Wa koy woo har Žak* nda ir armey se.» Kaŋ a fatta, a koy nongu tana ra.

¹⁸ Suba subbaahoo ra, soojey lakkaley hanse ka tun nda haya kaŋ Piyer ti a. ¹⁹ Herod n'a ceeci a mana duu a. A na soojey cee k'i hãa, woo din banda ga, a nee i m'i ka koy k'i wii. Herod hun Žude ka doo ka koy Sezare ka waati tee no din.

Herod buuyanoo

²⁰ Herod hanse ka futu Tir nda Sidoŋ borey ga. Amma i tee affoo ka kaa a do, i na kokoyoo kanihugoo jineboraa kaŋ ti Blastus fahamandi a ma yadda. I na alaafiya wiri Herod ga, zama ngi gandaa hunaa si hun kala kokoyoo gandaa ra.

²¹ Zaaroo kaŋ kayandi ra, Herod na nga kokoy kaayey daŋ ka goro tintimoo boŋ ka šenni har i se. ²² Jamaa ga kaati ka nee: «Koy jinde no, man'ti boro jinde no!» ²³ Dogoo din da ir Koyoo almalayka foo na Herod kar, zama a mana Irkoy jeeraa daŋ a ga. Nooniyaŋ n'a ŋaa, hundoo hun.

²⁴ Woo kul ra, Irkoy meešennoo ga tonton ka harandi ka koy jine. ²⁵ Kaŋ Barnabas nda Sol na ngi faabayanoo tee ka ben Žerizalem, i yee, i na Yehiya kaŋ i n'a maagaaru Marku ka koy ngi bande.

13

Barnabas nda Sol sanbandi i ma koy waazu

* **12:17** 12.17 Žak man'ti kala Isa arma.

¹ Egilizoo kaŋ goo Antiyoš, annabiyaŋ nda cawandikawyaŋ cindi a ra: Barnabas, nda Sime-woŋ kaŋ se i ga nee Nižer, nda Lusiyus Siren boraa, nda Manayeŋ kaŋ nga nda kokoy kaccaa Herod biirandi cere bande, nda Sol. ² Waatoo kaŋ i goo m'ir Koyoo saabu, i ga meehaw, Hundi Henanantaa nee: «Wa Barnabas nda Sol daŋ ya ne jere ga goyoo se kaŋ se ay n'i cee.» ³ I meehaw, i na Irkoy ŋaaray, i na kabe fur i ga k'i naŋ i ma koy.

Barnabas nda Sol koy gungoo ra kaŋ se i ga nee Šipir

⁴ Barnabas nda Sol kaŋ Hundi Henanantaa n'i sanba doo ka koy Selusi, i na harihii zaa ka hun no din ka koy Šipir. ⁵ Kaŋ i too Salamin, i na Irkoy meešennoo waazu Alyahuudey margahugey ra. Yehiya mo goo i bande sanda faabakaw.

⁶ I na gungoo kul dunbu ka bisa ka koy Pafos. I na aru foo gar kaŋ ti kottekoyni, taari annabi no, Alyahuudu no kaŋ maanoo ti Bar-Isa. ⁷ A sii kala goforneroo do kaŋ se i ga nee Seržiyus Pol kaŋ ti aru kaŋ goo nda lakkal. Seržiyus Pol daŋ i ma ciya Barnabas nda Sol se, a hanse ka ceeci nga ma maa Irkoy meešennoo. ⁸ Amma Elimas, kottekoynoo, zama nga maanoo maanaa ti woo, gaaru i se ka ceeci ka goforneroo boŋoo bere a masi naanay. ⁹ Sol kaŋ se i ga nee mo Pol too met nda Hundi Henanantaa, a na nga moneŋ kanji a ga ¹⁰ ka nee: «He! Ni kaŋ ga too met nda zanbayan dumi kul nda binekogay dumi kul, Ibilisi izoo, šerretaray dumi kul iberoo, n'si fay nda k'ir Koyoo fondo šerrantey šiirandi?»

¹¹ Sohõ nga ne, ir Koyoo kaboo ga too ni do, n'ga dana, n'ga waati tee n'si dii waynaa.» Dogoo din da kokooru nda kubay zunbu a ga, a cindi a ga bere-bere, a ga gongukawyaŋ ceeci. ¹² Waatoo kaŋ goforneroo dii hayaa kaŋ tee, a naanay. Cawandoo kaŋ ga teendi ir Koyoo ga n'a almunkarandi.

Pol nda Barnabas koy Antiyoš kaŋ goo Pisidi

¹³ Pol nda nga hangasiney na harihii zaa ka hun Pafos ka koy Perž kaŋ goo Panfli. Amma Yehiya hun i bande, a yee Žerizalem. ¹⁴ Ngi, i hun Perž ka koy too Antiyoš kaŋ goo Pisidi. Hunanzam zaaroo hane i huru margahugoo ra, i goro. ¹⁵ Ašariyaa nda annabey citaabey cawyanoo banda ga, margahugoo bonkoyney sanba ka nee i se: «Arma arey, nda war goo nda šenni kaŋ ga jamaa binoo yaynandi, w'a har.»

¹⁶ Pol tun, a na kaboo ka silbay foo tee ka nee: «Izirayel borey nda war kaŋ ga hunbur Irkoy, wa haŋajer: ¹⁷ Izirayel jamaa woo Koyoo n'ir baabey suuba, a na jamaa jer waatoo kaŋ se i ga tee yaw Misira gandaa ra. A na nga hinoo k'i fattandi a ra. ¹⁸ Jiiri woytaaci (40) cine a g'i suuri saajoo ra. ¹⁹ A na dumi iyye halaci Kanaŋ gandaa ra. A n'i noo ngi gandaa i m'a tubu, ²⁰ jiiri zangu taaci nda woyguu (450) cine. Woo banda ga, a n'i noo alkaaliyaŋ hala annabi Samiyel waatoo ga. ²¹ Za alwaatoo woo, i na kokoy wiri, Irkoy n'i noo Sawul, Kiš iz'aroo, Benžameŋ alkabiilaa ra a hun, a n'i laama jiiri woytaaci (40). ²² Kaŋ Irkoy n'a kaa, a na Dawda tee i se kokoy. Nga ga a na seedetaray tee ka nee: <Ay duu Dawda, Yišay

iz'aroo, aru no kaŋ ay binoo ga bag'a, a ga agay ibaayoo kul tee.>* ²³ Aroo woo hayroo ra, Irkoy, nga allaahidoo ra, kate Izirayel se Hallasikaw kaŋ ti Isa. ²⁴ Za woo mana tee, Yehiya na Izirayel jamaa kul waazu i ma tuubi ka batize. ²⁵ Waatoo kaŋ Yehiya ga baa ka too nga goyoo benantaa ga, a nee: <Boraa kaŋ war g'a hongu, agay, ay man'ti a, amma nga ne, boro foo ga kaa ay dumaa ga kaŋ ay si hima nda ka nga taamey karfey feeri.>†

²⁶ Arma arey, Ibrahima hayroo zankey, war nda borey war ra kaŋ ga hunbur Irkoy, ir se hallasiroo woo ŝennoo sanbandi. ²⁷ Zama borey kaŋ ga goro Žerizalem nda ngi alwakiiley mana yadda Isa ga, kaŋ i n'a zukandi, annabey kaŋ ga cawandi hunanzam zaari kul ŝenney no i n'i tabatandi. ²⁸ Ba kaŋ se i mana dii a ga haya kul kaŋ ga kate i m'a wii, i wiri Pilat ga, a ma wiiyandi. ²⁹ Waatoo kaŋ i na hayey kul kaŋ hantumandi a ga Citaaboo ra tee a se ka ben, i n'a zumandi bundoo ga k'a daŋ saaray ra. ³⁰ Amma Irkoy n'a tunandi bukaway ra. ³¹ A bangay jirbi booboyaŋ borey se kaŋ žigi a bande ka hun Galile ka koy Žerizalem, ngi ti nga seedewey [sohō da] jamaa do. ³² Ir, ir ga Alhabar Boryaa har war se kaŋ ti allaahidoo kaŋ Irkoy n'a zaa ir baabey se, ³³ Irkoy n'a tabatandi ir se kaŋ ti ngi izey ka Isa sanba. Sanda takaa kaŋ nda a hantumandi Zabur hinkantoo ra ka nee: <Ay Iz'aroo ti ni, hō ay na ni hay.>‡ ³⁴ Irkoy n'a

* **13:22** 13.22 Samiyel 1na 13.14; Zabur 89.21; Ezayi 44.28.

† **13:25** 13.25 Matiyu 3.11; Marku 1.7; Luka 3.16; Yehiya 1.20, 27. ‡ **13:33** 13.33 Zabur 2.7.

tunandi bukawey ra hala a masi yee ka funbu. Woo no a n'a har ka nee: <Ay ga war noo Dawda haya henanantey, haya naanayantey.>§ ³⁵ Woo se nongu foo ra a ga nee: <N'si nanj ni boro henanantaa ma dii funbuyan.>* ³⁶ Dawda goy Irkoy ibaayoo se nga zamanoo ra, a faati, a koy nga hayragey gar alaaharaa, a funbu. ³⁷ Amma bora kan Irkoy n'a tunandi mana dii funbuyan. ³⁸ War ma bay, arma arey kan nga maaganda se zunubu yaafayanoo ga harandi war se. De mo haya kul kan ra Musa ašariyaa mana hin ka war tee boro šerrante, ³⁹ nga ra, boro kul kan naanay ga tee boro šerrante. ⁴⁰ Wa hawgay hayaa kan harandi annabey citaabey ra masi duu war. ⁴¹ I nee:

<Konnyakey, wa guna,
war boŋey ma haw, war ma dere,
zama ay ga teegoy foo tee war zamanoo ra,
teegoy kan war si naanay a abada
nda boro n'a deede war se.>†»

⁴² Kan Pol nda Barnabas ga fatta margahugoo ra, i n'a wiri i ga i ma šenney wey har ngi se hunanzam zaaroo kan goo kaa hane. ⁴³ Waatoo kan margahugoo jamaa say, Alyahuudey nda boroyan kan huru alyahuudutaray kan ga Irkoy gana, iboobo hanga Pol nda Barnabas. Pol nda Barnabas ga šelanj i se, i g'i hoyray i ma gaabu Irkoy anneemaa ga.

⁴⁴ Hunanzam zaaroo kan kaa ra, a ga hima nda koyraa kul ka marga ka maa ir Koyoo meešenoo. ⁴⁵ Kan Alyahuudey dii jamaa, biney

§ **13:34** 13.34 Ezayi 55.3. * **13:35** 13.35 Zabur 16.10. † **13:41** 13.41 Habaku 1.5.

too met nda canseyan, i koy šennoo kaŋ Pol g'a har kakaw k'a wow. ⁴⁶ Pol nda Barnabas šelan nda naanay ka nee: «A nka tilasu war se Irkoy meešennoo ma jin ka harandi, amma zama war n'a warra, de mo war hunday cebe kaŋ war si hima nda hunayan abadantaa. Nga ne, ir ga bere dumiyaŋ kaŋ man'ti Alyahuudu here. ⁴⁷ Zama ir Koyoo n'ir yaamar ka nee:

<Ay na ni kayandi ma tee dumiyaŋ gaayoo, hala ma koy nda hallasiroo hala aduŋŋa kaydogoo ga.>‡»

⁴⁸ Waatoo kaŋ borey kaŋ hun dumiyaŋ ra kaŋ man'ti Alyahuudu maa woo, i jaali, i n'ir Koyoo meešennoo beerandi. Borey kul naanay kaŋ ga hima ka duu hunayan abadantaa. ⁴⁹ Ir Koyoo meešennoo say gandaa kul ra. ⁵⁰ Amma Alyahuudey na woyey kaŋ goo nda beeray kaŋ ga Irkoy gana nda koyraa boro beerey tusa i ma Pol nda Barnabas laazaaba k'i gaaray k'i kaa ngi laboo ga. ⁵¹ Pol nda Barnabas na kusaa kokobu k'a kaa ngi cewey ga, a ma yee i ga, i koy Ikoniyyom. ⁵² Taalibey biney too nda jaali, i too met nda Hundi Henanantaa.

14

Pol nda Barnabas koy Ikoniyyom

¹ Taka follokaa, Ikoniyyom koyraa ra, Pol nda Barnabas huru Alyahuudey margahugoo ra, i šelan hala nongu kaŋ ra boro jamaa boobo naanay, Alyahuudey nda Grekey mo. ² Amma Alyahuudey kaŋ mana naanay na borey kaŋ hun

‡ 13:47 13.47 Ezayi 49.6.

dumiyaŋ ra kaŋ man'ti Alyahuudu tusa ka biney bibandi ir armey ga. ³ Pol nda Barnabas na waati kuku tee no din. I ga šelaŋ nda naanay, ngi naataa goo ir Koyoo ga kaŋ ga seedetaray tee nga anneemaa šennoo* ga ka ngi kabey ka tammaasayaŋ nda kayfiyaŋ tee. ⁴ Koyraa jamaa zamna, affooyaŋ goo Alyahuudey bande, jerey goo diyawey bande. ⁵ Borey kaŋ hun dumiyaŋ ra kaŋ man'ti Alyahuudu, nda Alyahuudey, nda ngi alwakiiley na anniya zaa ngi ma Pol nda Barnabas zarabi k'i warra nda tondi k'i wii. ⁶ I bay, i zuru ka koy Likawoni koyrawey ra kaŋ ti Listir, nda Derbe, nda koyra kanbey. ⁷ I cindi no din ka Alhabar Boryaa har.

Pol nda Barnabas koy Listir

⁸ Aru foo goo Listir kaŋ cewey buu, a mma goro de, za paŋoo gundoo ra a bongu, a mana bay ka dira. ⁹ Aroo ga maa Pol ga šelaŋ. Pol na moo kanji a ga, a dii kaŋ a ga naanay kaŋ nga ga duu baani. ¹⁰ A na jinde jer ka nee a se: «Tun ka kay ni cewey ga ni boŋ ga.» A sar ka tun, a dira.

¹¹ Kaŋ jamaa dii hayaa kaŋ Pol n'a tee, i na jinde jer ka nee Likawoni šenni ra: «Koyey na ngi boŋ himandi nda adamize, i zunbu ir do.» ¹² I na Barnabas maapoo daŋ Zus, i na Pol wanoo daŋ Hermes, zama nga ti šenni toondikaa.† ¹³ Zus hugoo kaŋ goo koyraa jeroo ga, nga sargari juwalkaa kate haw yaaruyaŋ nda boŋ taalam

* **14:3** 14.3 «nga anneemaa šennoo», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «nga šenni alhormantaa». † **14:12** 14.12 Grekey addinaa ra, Zus man'ti kala koyey boŋkoynoo, Hermes, nga ti ngi šenni toondikaa.

hayayan hala koyraa mijoo ga. A nka baa nga nda jamaa ma sargari kaa.

¹⁴ Kaŋ diyawey, Pol nda Barnabas maar'a, i na ngi darbawey kottu ka ngi yadda janjaa cebe ka zuru ka koy taray jamaa game. I kaati ¹⁵ ka nee: «Arey, cin se war ga hayey wey tee? Ir mo man'ti kala war cine adamizeyan, ir ga Alhabar Boryaa bayrandi war se, wa mooru haya yaadawey wey ga ka bere Irkoy hunantaa here kaŋ na beenaa, nda gandaa, nda teekoo, nda haya kul kaŋ goo i ra tee. ¹⁶ Nga kaŋ zaman bisantey borey, a na gandawey kul naŋ i ma dira, ngi affoo kul nga boŋ fondaa ra. ¹⁷ A mana fay nda a ga gomniyan ka seedetaray tee, a na war noo beenaa ncirney nda kaydiya hennayan, ka war noo ŋaayan boobo ka war biney too nda paali.» ¹⁸ Takaa kul kaŋ nda i ŋelan, amma a ŋendi hala i ga hin ka jamaa ganji i ma sargari kaa ngi maaney ga.

¹⁹ Alyahuuduyan kaa ka hun Antiyoš nda Ikoniyyom, i duu alžamaa, i na Pol warra nda tondi, k'a kursu ka koy koyraa banda ga, i hongu a buu. ²⁰ Amma waatoo kaŋ taalibey n'a kuubi k'a bere, a tun, a huru koyraa ra. Subaa ra, a koy Barnabas bande Derbe.

Pol nda Barnabas yee Antiyoš kaŋ goo Siiri

²¹ Pol nda Barnabas na Alhabar Boryaa waazu Derbe koyraa ra ka boro boobo tee taalibiyar. I yee Listir, nda Ikoniyyom, nda Antiyoš ²² ka taalibey biney daŋ, k'i hoyray i ma gaabandi naanaa ga, ka bayrandi i se ka nee: «Kala zarabi boobo ma duu ir hala ir ga huru Irkoy Laamaa

ra.» ²³ I na boro beeriyanj suuba Egiliz foo kul ra, i ga Irkoy njaaray, i ga meehaw, i n'i talfi ir Koyoo kanj i naanay a ga.

²⁴ I na Pisidi gandaa kottu ka koy Panfili. ²⁵ Kanj i na šennoo waazu Perž, i doo ka koy Ataliya. ²⁶ I na harihii zaa ka hun no din ka koy Antiyoš, nongoo kanj ra i n'i talfi Irkoy anneemaa ga goyoo kanj i n'a tee se. ²⁷ Kanj i too, i na Egilizoo marga, i na hayaa kul deede kanj Irkoy na tee nda ngi nda takaa kanj nda a na naanay fondaa miŋoo feeri dumiyanj kanj man'ti Alyahuudu se. ²⁸ I na waati kuku tee taalibey do.

15

Margaroo kanj tee Žerizalem

¹ Boro fooyanj hun Žude ka doo Antiyoš k'ir armye cawandi ka nee: «Nda war mana hurubangu sanda Musa alaadaa, war si hin ka hallasi.» ² Kakaw nda šenni beeri huru ngi, nda Pol, nda Barnabas game. I kayandi kanj Pol, nda Barnabas, nda boroyanj ngi ra ma žigi ka koy Žerizalem diyawey nda boro beerey do šennoo woo se.

³ Egilizoo n'i faaba ngi naarumaa ra, i na Fenisi nda Samari gandaa dira, i ga dumey kanj man'ti Alyahuudu tuubiroo filla. I tee jaali beeri ir armye kul se. ⁴ Kanj Pol nda Barnabas too Žerizalem, Egilizoo, nda diyawey, nda boro beerey n'i kubay, i na hayaa kul deede kanj Irkoy n'a tee nda ngi. ⁵ Fariziyeney kondaa borey kanj naanay, affooyanj i ra tun ka nee: «A nka waazibi

taalibey kaŋ man'ti Alyahuudu ma hurubangu k'i yaamar i ma Musa ašariyaa dii.»

⁶ Diyawey nda boro beerey na cere marga ka šennoo woo guna. ⁷ Kakaw beeri ra, Piyer tun ka nee i se: «Arma arey, war hunday ga bay kaŋ za gayyan Irkoy n'ay suuba war ra hala ay miŋoo ma Alhabar Boryaa har dumey kaŋ man'ti Alyahuudu se. I ma maa, i ma naanay. ⁸ Bine baykaa kaŋ ti Irkoy cebe kaŋ nga yadda i ga, a n'i noo Hundi Henanantaa sanda ir takaa. ⁹ A mana fay-fayyan kul dan ir nda i game. A na biney henanandi naanaa albarkaa ra. ¹⁰ Sohō macin se war ga Irkoy sii ka jeraw dan taalibey jindey ga kaŋ ir baabey nda ir sii nda gaabi k'a jere? ¹¹ Amma ir ga naanay kaŋ ir Koyoo Isa alhormaa ra ir hallasi sanda takaa kaŋ nda ngi mo hallasi.»

¹² Jamaa kul dangay, i ga haŋajer Pol nda Barnabas se kaŋ ga tammaasawey nda kayfey kul deede kaŋ Irkoy n'i tee dumey kaŋ man'ti Alyahuudu game. ¹³ Waatoo kaŋ i dangay, Žak na šennoo zaa ka nee: «Arma arey, wa haŋajer ya ne. ¹⁴ Simon na takaa filla kaŋ nda Irkoy jin ka ŋeli dumey ga kaŋ man'ti Alyahuudu ka jama tee i ra nga maapoo se. ¹⁵ Woo nda annabey šenney kul ti affoo kaŋ hantumandi Citaaboo ra ka nee:

¹⁶ <Woo banda ga, ay ga yee ka kaa,
ay ga Dawda hukumoo kaŋ kaŋ cin koyne,
ay ga kayrey cin koyne k'i kayandi,

¹⁷ hala adamizey cindey m'ir Koyoo ceeci
nda dumey kul kaŋ goo ay maapoo ga,
wey ti hayayan kaŋ war Koyoo n'i har

18 kaŋ bayrandi za gayyan.›*

19 Woo se ay goo borey ra kaŋ si baa šenday ma huru dumey ga kaŋ man'ti Alyahuudu kaŋ tuubi ka Irkoy gana. 20 Amma a ma hantumandi i se kaŋ i ma ngi boŋ dii toorey žiiboo, nda woy nda aru izefututaraa, nda haya kaŋ kootandi ka buu, nda kuri ŋaayan ga. 21 Za zamanyaŋ boroyaŋ na Musa cawandoo waazu koyra foo kul margahugoo ra hunanzam zaari kul hane.›

Bataga sanbandi taalibey kaŋ man'ti Alyahuudu se

22 Alwaatoo woo, diyawey, nda boro beerey, nda Egilizoo kul dii kaŋ a ga boori ngi ma boroyaŋ suuba ngi ra k'i sanba Antiyoš Pol nda Barnabas bande. Borey ti: Žud kaŋ se i ga nee Barsabas, nda Silas, aruyaŋ no kaŋ goo nda beeray ir armyey game. 23 I na batagaa kaŋ i n'a hantum daŋ kabey ra. I nee batagaa ra: «Diyawey, nda boro beerey, nda war armyey kaŋ hun dumey ra kaŋ man'ti Alyahuudu ga sallam ir armyey ga kaŋ goo Antiyoš koyraa, nda Siiri, nda Silisi gandaa ra. 24 Ir maa kaŋ boro fooyaŋ [hun] ir do, ir man'i noo yaamar kul, i na war ŋaami ka war biney maray nda ngi šenney.† 25 Woo se ir kul tee bine foo ka dii kaŋ a ga boori ir ma aruyaŋ suuba ir ra k'i sanba war do, ngi nda ir baakey Barnabas nda Pol 26 kaŋ ti boroyaŋ kaŋ na ngi hundey fur ir Koyoo Isa Almasihu maapoo se. 27 Ir na Žud nda Silas sanba kaŋ ga

* **15:18** 15.16-18 Amos 9.11-12. † **15:24** 15.24 Hantum fooyaŋ ga tonton ka nee: «ka nee kaŋ war ma hurubangu ka Musa ašariyaa dii».

ngi miṛney ka haya follokey har war se. ²⁸ Zama Hundi Henanantaa nda ir dii kaṇ a ga boori ir masi jeraw kul daṇ war ga nda man'ti wey kaṇ waazibi: ²⁹ ka war boṇ dii hayey ga kaṇ sargandi toorey maṇney ga, nda kuri, nda haya kaṇ kootandi ka buu ṇaayan ga, nda woy nda aru izefututaray ga. Nda war ga war boṇ dii hayey wey ga, war na haya henna tee. Waatoo ma boori!»

³⁰ Kaṇ i hun no din ka doo Antiyoš, i na taalibey jamaa marga k'i noo batagaa. ³¹ Kaṇ i n'a caw, i jaali nda bineyaynandiroo kaṇ goo a ra. ³² Žud nda Silas kaṇ ngi mo ti annabi, n'ir armyey biney yaynandi nda šenni booboyaṇ, i na biney daṇ. ³³ Waatoo kaṇ i na waati tee no din, ir armyey n'i sanba nda baani borey kaṇ n'i sanba do. ³⁴ [Amma Silas kayandi ka cindi no din.]

³⁵ Pol nda Barnabas na waati tee Antiyoš ka cawandi. Ngi nda boro booboyaṇ ga Alhabar Boryaa kaṇ ti ir Koyoo šennoo waazu.

Pol nda Barnabas hun cere bande

³⁶ Jirbiyaṇ banda ga, Pol nee Barnabas se: «Sohõ ir ma yee ka koy ir armyey foo koyra kul kaṇ ra ir n'ir Koyoo šennoo waazu ka dii wala i ga saabu.» ³⁷ Barnabas baa nga ma Yehiya mo kaṇ se i ga nee Marku kanbe ngi bande. ³⁸ Amma Pol dii kaṇ a si hima ngi ma boro kaṇ na ngi naṇ za Panfli, a mana koy goy ngi bande, hangandi ngi. ³⁹ Citi huru gamey ra hala nongu kaṇ ra i fay. Barnabas na Marku dii ka harihii zaa ka koy Šipir. ⁴⁰ Pol na Silas suuba ka koy, ir armyey

n'a talfi ir Koyoo anneemaa ga. ⁴¹ A na Siiri nda Silisi gandaa dira ka Egilizey biney danj.

16

Timote na Pol nda Silas dum

¹ Pol too Derbe nda Listir. Nga ne, taalibi foo goo no kanj maapoo ti Timote. Nanoo man'ti kala Alyahuudu kanj ga Isa gana, baaboo ti Grek, ² ir armey kanj goo Listir nda Ikoniyom ga seedetaray henna tee a ga. ³ Pol baa a ma hanga nga bande, a n'a zaa, a n'a danjangu Alyahuudey kanj goo nongey din ra maaganda se, zama borey kul ga bay kanj baaboo Grek no.* ⁴ Kanj i ga bisa koyrawey ra, i ga yaamaryan noo i se i m'i dii kanj diyawey nda boro beerey kanj goo Žerizalem k'i kayandi. ⁵ Egilizey duu gaabi naanaa ra, zaari kul mo ngi hinnaa ga tonton.

Pol dii bangayyan Trowas

⁶ I na Friži nda Galati gandaa dunbu ka bisa, zama Hundi Henanantaa n'i ganji i ma šennoo har Azi gandaa ra. ⁷ Kanj i too Mizi gandaa ra, i ceeci ka naaru Bitini gandaa ra, amma Isa Hundoo man'i noo fondo. ⁸ Kanj i na Mizi kottu, i doo Trowas koyraa ra. ⁹ Pol dii cijinoo ra bangayyan kanj ra Masedoni gandaa aru foo ga kay ka nga njaaray ka nee: «Bisa ka kaa Masedoni k'ir faaba.» ¹⁰ Za a dii bangayyanoo, dogoo din da ir ceeci ka koy Masedoni, zama

* **16:3** 16.3 Grekey si hurubangu. Timote, nga naa here no a ga duu alyahuudutaray. Alyahuudey cindey maaganda se a hurubangu.

ir bay kaŋ ir Koyoo k'ir cee ir ma koy Alhabar Boryaa waazu i se.

Lidi naanay ir Koyoo Filipi koyraa ra

¹¹ Ir na harihii zaa ka hun Trowas ka šerre Samotras, subaa ra, ir too Neyapolis. ¹² Ir hun no din ka koy Filipi kaŋ ti Masedoni zamna beeri koyra jinaa, Rom borey laamaa ra a goo. Ir na zaariyaŋ tee koyraa din ra. ¹³ Hunanzam zaaroo hane ir koy koyraa miŋoo se banda ka koy isaa miŋoo ga kaŋ ra ir ga hongu Irkoy ŋaaraydoo foo goo. Ir goro ka šelaŋ woyey se kaŋ marga no din. ¹⁴ Woy foo kaŋ maapoo ti Lidi, Tiyatir koyraa boro no, šukka ciray hay šenda maamalakaw no. Irkoy ganakaw no, a ga haŋajer, ir Koyoo na binoo feeri hala a ma hayey dii kaŋ Pol g'i har. ¹⁵ Waatoo kaŋ a batize, nga nda nga hugoo borey, a n'a ŋaaray ir ga ka nee: «Nda war g'ay dii sanda boro kaŋ naanay ir Koyoo, wa huru ay hugoo ra ka zunbu ay do.» A n'ir gaabi.

Pol nda Silas daŋandi kasaa ra Filipi koyraa ra

¹⁶ Kaŋ ir goo ma koy Irkoy ŋaaraydogoo ra, koŋŋa woy-ize foo kaŋ ra ganji kaŋ goyoo ti gunandiyan goo n'ir kubay. Koŋŋa woy-izoo ga gunandi, nga koyey ga duu nga gunandiyanoo ra nooru boobo. ¹⁷ A ga dira Pol nda ir bande, a ga kaati ka nee: «Borey wey man'ti kala Irkoy Jerantaa baŋney kaŋ ga hallasiroo fondaa waazu war se.» ¹⁸ A na woo tee zaari boobo. Pol fara, a bere ka nee ganjoo se: «Ay na ni yaamar Isa Almasihu maapoo ga, ma fatta a ra.» Waatoo din da, a fatta. ¹⁹ Amma kaŋ nga koyey ga dii

hayaa kaŋ ga kate ngi se alman goo ma dere, i na Pol nda Silas dii k'i cendi ka koy farru beeroo ra alwakiiley do. ²⁰ I n'i daŋ lakkalkey bonkoyney jine ka nee: «Borey wey goo ma koyraa jaami, Alyahuuduyan no, ²¹ i ga alaadayan har kaŋ si bisa ir se ir m'i dii, a si bisa ir m'i tee, zama Rom boroyan ti ir.» ²² Cere bande jamaa tun i ga, bonkoyney na Pol nda Silas kaayey cendi k'i kaa i ga ka yaamar noo i m'i barzu. ²³ Kaŋ i na barzu mee boobo kaa i ra, i n'i warra kasaa ra, i nee lakkalkaa se a m'i lakkal boryo. ²⁴ Kaŋ a duu yaamaroo woo, a n'i warra kasaa hugoo kaŋ goo kunehere ka cewey gaala bundoo ga.

²⁵ Cijinoo gamoo ra, Pol nda Silas ga Irkoy ŋaaray, i ga don k'a saabu, kasa-izey ga haŋajer. ²⁶ Dogoo din da labu jijiri beeri tee hala nongu kaŋ ra kasaa asaasoo mma jijiri, waatoo din da hugoo miŋey kul feera, i kul gaalawey feera. ²⁷ Lakkalkaa dirgasu, kaŋ a dii kasaa hugoo miŋey feeri, a na nga takubaa hoobu ka nee nga ga nga bon wii, zama a mma nee kasa-izey nka zuru. ²⁸ Pol na jinde jer ka kaati ka nee: «Masi haya laala kul tee ni bon se, zama ir kul goo ne.» ²⁹ Waatoo din lakkalkaa nee i ma kate fitilla, a cahā ka huru ngi hugu-izoo ra, a ga jijiri, a kaŋ Pol nda Silas jine. ³⁰ A n'i ka koy taray ka nee: «Aru beerey, macin no ay m'a tee hala ya duu ka hallasi?» ³¹ I nee a se: «Naanay ir Koyoo Isa, de n'ga hallasi, ni nda ni hugoo borey.» ³² I n'ir Koyoo meeŋennoo waazu nga nda borey kul se kaŋ goo nga hugoo ra. ³³ Lakkalkaa, alwaatoo din da cijinoo ra, a n'i dii ka ngi dorey ŋumay. Dogoo din da nga nda nga borey kul batizandi.

³⁴ A na Pol nda Silas ka žigi ka koy nga hugoo do, a n'i gorandi k'i noo ŋaayan. A paali kaŋ nga naanay Irkoy, nga nda nga hugoo kul.

³⁵ Kaŋ moo boo, boŋkoyney na wiisiyeyan† sanba i ma nee kaŋ i m'i naŋ. ³⁶ Lakkalkaa na ŧenney [wey] ka too Pol do ka nee: «Boŋkoyney sanba ka nee war ma naŋandi, sohō wa fatta, war ma koy nda baani.» ³⁷ Amma Pol nee i se: «Sohō kaŋ i n'ir kar alžamaa jine bila nda ir ma ciitandi ka zukandi, Rom boro ti ir, i n'ir daŋ kasaa ra. Sohō i ga baa ngi m'ir kaa taray tuguyan ra. Kalaa! Kala i ma kaa ngi hunday k'ir fattandi taray.» ³⁸ Wiisiyewey na ŧenney ka too boŋkoyney do. I hunbur kaŋ i maa kaŋ Rom boroyan no. ³⁹ I kaa ka alha-naŋ wiri i ga. I n'i fattandi taray k'a wiri i ga i ma koyraa naŋ. ⁴⁰ Kaŋ i fatta kasaa ra, i koy Lidi do. I dii ir armey, i n'i hoyray, i koy.

17

Pol nda Silas koy Tesalonik koyraa ra

¹ Kaŋ Pol nda Silas bisa nda Anfipolis nda Apoloni koyrawey, i too Tesalonik kaŋ ra Alyahu-udey margahugu foo goo. ² Sanda nga alaadaa, Pol huru i do. Hunanzam zaari hinza a ga ŧelaŋ i se hayaa ga kaŋ Citaaboo n'a har. ³ A n'i fahamandi ka cebe i se kaŋ kala Almasihu ma zarabi, a ma tun bukawey ra. A nee i se: «Isa woo kaŋ ay goo m'a har war se, nga ti Almasihu.» ⁴ Boroyan i ra yadda, i tonton Pol nda Silas ga,

† **16:35** 16.35 Boroyan no kaŋ ga ašariyaa zurandi boro ga kaŋ ciitandi.

ngi, nda Grek jama beeri kaŋ ga Irkoy gana, nda woy cee-kayante booboyaŋ.

⁵ Amma Alyahuudey canse, i na boro laala fooyaŋ zaa furkey ra. I na koyraa borey margamarga k'i daŋ cere ra. I koy Žason hugoo do k'i ceeci ka koy nda ey jamaa jine. ⁶ Kaŋ i mana duu ey, i na Žason nda armayaŋ cendi ka koy koyraa alwakiiley jine ka kaati ka nee: «Borey wey kaŋ na laboo kul birji, sohõ ne ra i kaa. ⁷ Žason n'i zumandi nga do, i kul na kokoy beeroo yaamarey hoo ka nee kaŋ kokoy tana goo no kaŋ ti Isa.» ⁸ Jamaa nda koyraa alwakiiley kaŋ maa hayey wey, boŋey jaami. ⁹ Žason nda borey jerey na haya noo tolme jina i duu k'i taŋ.

Pol nda Silas koy Beere koyraa ra

¹⁰ Dogoo din da ir armyey na Pol nda Silas sanba Beere cijin here. Kaŋ i too, i huru Alyahuudey margahugoo ra. ¹¹ Borey wey biney baa Tesalonik borey waney, i na Irkoy meešennoo dii nda anniya henna. Zaari kul i ga Citaaboo fesufesu ka dii wala hayey kaŋ ga harandi cimiyay no. ¹² Boro boobo naanay i ra, Grek woy kayanteyaŋ nda aru boobo. ¹³ Amma kaŋ Tesalonik Alyahuudey bay kaŋ Pol goo ma Irkoy meešennoo waazu Beere, ngi mo koy no din ka jamaa boŋey jaami k'i turandi. ¹⁴ Dogoo din da ir armyey na Pol sanba a ma koy teekoo here, amma Silas nda Timote cindi no din. ¹⁵ Borey kaŋ ga Pol dum n'a ka koy hala Aten. Kaŋ i yee, i na Pol dontaa har Silas nda Timote se kaŋ i ma nga gar nda cahāyan. Silas nda Timote koy.

Pol koy Aten koyraa ra

¹⁶ Waatoo kaŋ Pol ga Silas nda Timote batu Aten, a dukur kaŋ a dii takaa kaŋ nda koyraa ga too met nda tooru. ¹⁷ Margahugoo ra, a ga šelan Alyahuudey nda Irkoy ganakey bande, zaari kul mo a ga šelan borey bande kaŋ goo farru beeroo ra. ¹⁸ Lakkalkoyniyaŋ kaŋ se i ga nee Epikiri* nda Istoya boroyaŋ†, affooyaŋ i ra šelan Pol bande. Affooyaŋ nee: «Cin no albuddantaa woo ga nee?» Affooyaŋ mo nee: «A ga hima nda koy waaniyaŋ ga a ga waazu.» I na woo har, zama a ga Isa nda tunyanoo Alhabar Boryaa waazu. ¹⁹ I n'a ka koy hoyraykey margaroo do kaŋ se i ga nee Aropaže‡, i nee: «Cawandi taagaa woo kaŋ n'goo m'a tee, ir ga hin ka nga koroo bay wala? ²⁰ Zama n'g'ir mandi hayayaŋ kaŋ ir s'i bay. Ir ga baa ir ma ngi almaganaa bay.» ²¹ Aten borey kul nda yawey kaŋ goo Aten, ngi waatoo kul i s'a tee kala i ga šelan wala i ga hanajer alhabar taagayaŋ se.

²² Pol goo Aropažoo§ gamoo ra, a nee: «Aten borey, ay ga dii kaŋ haya kul here war ga koyey gana, ²³ zama waatoo kaŋ ay ga bisa ka war nongu henanantey guna, ay na ba mo sargari tonadoo gar kaŋ ga i hantum ka nee: <Woo mana

* **17:18** 17.18 Boroyaŋ no kaŋ si baa hottay, kaani no i ga ceeci. I ga hongu kaŋ aduŋŋa mma dira nda nga boŋ. † **17:18** 17.18 Boroyaŋ no kaŋ ngi se lakkal man'ti kala ka ašariyawey bay kaŋ ga aduŋŋa dirandi. Boro masi naŋ kaani wala hottay ma ni juwal. ‡ **17:19** 17.19 Aropaže man'ti kala tondi hondoo kaŋ goo Aten koyraa ra kaŋ boŋ hoyraykey ga marga. Hoyraykey margaroo din no ma koyraa juwal. § **17:22** 17.22 Sorro 19to.

teendi kala koy kaŋ ir s'a bay se!> Hayaa kaŋ war g'a gana bila nda war m'a bay, nga no agay, ay g'a har war se. ²⁴ Koyoo kaŋ na aduŋna nda haya kul kaŋ goo a ra tee, nga kaŋ ti beenaa nda gandaa Koyoo, a si goro huguyaŋ ra kaŋ kabe n'i tee. ²⁵ Adamize kabe mo si alhaadimay a se, a ga hima nda a si too haya kul ga, nga kaŋ ga hundi, nda hunsar, nda haya kul noo borey se. ²⁶ Boro folloku nda a na adamize dumi kul tee hala i ma goro laboo kul ga. A na waatey nda borey gorodogey diidewey kayandi. ²⁷ A nka woo tee hala i ma Irkoy ceeci, i ma dadaba ka Irkoy taaru ka duu a, ba kaŋ se a si mooru ir affoo kul. ²⁸ Zama nga ra ir hunaroo goo, nga ra ir juutiroo goo, nga ra ir ga bara, sanda takaa kaŋ nda war donkey affoo nee: <Nda cimi, nga hayroo ti ir.> ²⁹ Nda Irkoy hayroo ti ir, ir si hima ka hongu kaŋ koytaray ga hima nda wura, wala nzorfu kaaray, wala tondi, wala haya kaŋ adamize n'a fasal nda nga lakkaloo. ³⁰ Irkoy mana boŋbitaraa waatey kabu borey se. Sohō a na yaamar noo adamizey kul se, nongu kul kaŋ ra i goo, i ma tuubi, ³¹ zama a na zaari daŋ kaŋ ra bora a kaŋ a n'a kayandi ga hima ka aduŋna kul ciiti nda šerretaray. A na tammaasa kaŋ ga kaaray k'a cebe borey kul se k'a tunandi bukawey ra.»

³² Kaŋ borey maa Pol šelaŋ bukawey tunyanoo ga, boroyaŋ n'a kašikaši, affooyaŋ nee: «Han foo ir ga kaa ka haŋajer ma ne šennoo woo ga koyne.» ³³ Woo ga, Pol fatta gamey ra.

³⁴ Amma boro fooyaŋ denji a ga, i naanay. Denis,

Aropažoo* hoyraykey margaroo boro foo, nda woy foo kaŋ maapoo ti Damaris goo borey ra, nda boro tanayaŋ mo.

18

Pol koy Korent koyraa ra

¹ Woo banda ga, Pol hun Aten, a koy Korent. ² A na Alyahuudu foo gar no din kaŋ maapoo ti Akilas, Poŋ gandraa wane, a mana gay kaŋ a hun Itali, nga nda nga wandoo Prisil, zama Klod* nka yaamar kaŋ Alyahuudey kul ma hun Rom. Pol hanga i bande. ³ Ngi kul ti goy foo, a cindi i bande ka goy, ngi goyoo man'ti kala hukum teeyan. ⁴ Hunanzam zaari kul Pol ga ŝelaŋ margahugoo ra Alyahuudey nda Grekey mo bande, nga ŝennoo na boŋey dii.

⁵ Waatoo kaŋ Timote nda Silas doo ka hun Masedoni, Pol na nga boŋ noo Irkoy meeŝennoo waazuroo se. A ga seedetaray tee Alyahuudey se kaŋ Isa ti Almasihu. ⁶ Amma Alyahuudey si yadda, i ga wowa, Pol ga nga darbawey kokobu ka nee: «War hundey alhakoo goo war ga! Agay ya ga henan. Hõ banda ga, dumey kaŋ man'ti Alyahuudu do ay ga koy.» ⁷ Pol hun no din, a koy huru aru foo hugoo ra kaŋ maapoo ti Titiyus Žustus, Irkoy ganakaw no. Nga hugoo sii kala margahugoo jeroo ga. ⁸ Margahugoo boŋkoynoo kaŋ ti Krispus naanay ir Koyoo, nga nda nga hugoo kul. Korent boro booboyaŋ kaŋ maa, naanay, i batizandi.

* **17:34** 17.34 Sorro 19to. * **18:2** 18.2 Zamnaa 11.28.

⁹ Cijin here ir Koyoo nee Pol se bangayyan ra: «Masi hunbur, šelan masi dangay, ¹⁰ zama agay, ay goo ni bande. Boro kul kaboo si too ni do ka ifutu tee ma ne. Zama ay goo nda jama beeri koyraa woo ra.» ¹¹ Pol goro no din jiiri foo nda handu iddu a ga Irkoy meešennoo cawandi i game.

¹² Waatoo kaŋ ra Galiyoŋ ga tee Akay gandaa goforneroo, Alyahuudey tee mee foo ka tun Pol se ka koy nda a alkaaloo jine ¹³ ka nee: «Aroo woo goo ma borey boŋey bere i ma Irkoy gana taka ra kaŋ ga ašariyaa hoo.» ¹⁴ Pol baa ka nga miŋoo feeri kaŋ Galiyoŋ nee Alyahuudey se: «Nda šerretaray jaŋay no wala goy futu no, he Alyahuudey, šikka sii ay ga haŋajer war se. ¹⁵ Amma nda šenni ga war ga kakaw, wala maa, wala war boŋ ašariyaa, w'a guna war hunday, zama agay, ay si baa ya tee hayey wey se ciitikaw.» ¹⁶ A n'i gaaray i ma hun ciitidogoo ra. ¹⁷ I kul na Sosten dii, margahugoo boŋkoynoo, i n'a kar ciitihugoo ra. Woo kul, Galiyoŋ mana kula.

Pol yee Antiyoš

¹⁸ Pol na jirbi boobo tee koyne Korent. Woo banda ga, a n'ir armey naŋ ka harihii zaa ka koy Siiri gandaa ra, Prisil nda Akilas goo a bande. A na nga boŋoo cebu Sankre koyraa ra, zama a nka meefur zaa. ¹⁹ Kaŋ i too Efez, a n'i naŋ no din. Nga hunday huru margahugoo ra ka šelan Alyahuudey bande. ²⁰ Amma kaŋ i n'a wiri a ga a ma goro ngi do ka gay koyne, a mana yadda. ²¹ A hun i do, a nee: «Ay goo kaa war do koyne

nda Irkoy baa.» A huru harihii ra ka fatta Efez. ²² I kay Sezare, a žigi ka koy ka Egilizoo† foo, a doo Antiyoš. ²³ A na waati tee no din, a koy. A na Galati nda Friži gandaa kottu cere bande ka bisa. A na taalibey biney daŋ.

Apolos koy Efez nda Korent

²⁴ Alyahuudu foo kaa Efez kaŋ maapoo ti Apolos, Aleksandiri koyraa boro no. Aru no kaŋ ga wan šenni, a ga hanse ka Citaaboo bay. ²⁵ Nga, a nka cawandi ir Koyoo fondaa ra. Nga binoo kul si kala ka šelaŋ, ka haya kaŋ ti Isa cawandi nda fondaa. Ka gar Yehiya batizeyanoo de no a g'a bay. ²⁶ A sintin ka šelaŋ nda naanay margahugoo ra. Kaŋ Prisil nda Akilas maa a se, i n'a dii ngi do ka [Irkoy] fondaa fahamandi a se nda fondo henna. ²⁷ A baa nga ma koy Akay, ir armye hantum taalibey se k'i hoyray i m'a kubay henna. Kaŋ a too, a hanse ka borey kaŋ Irkoy anneemaa ra i naanay faaba. ²⁸ Alžamaa jine a ga Alyahuudey kakaw nda saha ka cebe i se Citaaboo ra kaŋ Isa ti Almasihu.

19

Pol koy Efez koyraa ra

¹ Kaŋ Apolos goo Korent, Pol bisa nda Azi gandaa tondi hondey, a doo ka kaa Efez. A na taalibi fooyaŋ gar no din. ² A nee i se: «Waato kaŋ war naanay, war duu Hundi Henanantaa wala?» I nee a se: «Ir mana maa mo wala Hundi Henanante goo.» ³ Pol nee: «Adiši batizeyan foo

† 18:22 18.22 A ga hima ka tee Žerizalem Egilizoo.

nda war batizandi?» I nee: «Yehiya batizekaa wanoo.» ⁴ Pol nee: «Batizeyanoo kaŋ Yehiya n'a tee man'ti kala tuubiyān batizeyanoo. A nka nee jamaa se i ma naanay boraā kaŋ ga kaa nga dumaa ga, maanaa Isa.»

⁵ Kaŋ i maa ūenney wey, i batizandi ir Koyoo Isa maapoo ga. ⁶ Pol na kabe fur i ga, Hundi Henanantaa zunbu i boŋ, i sintin ka ūelaŋ ūenni dumi fooyaŋ ra, i na annabitaray tee. ⁷ I kul man'ti kala aru woy cindi hinka (12) cine.

⁸ Pol huru margahugoo ra, a ga ūelaŋ nda naanay handu hinza, a ūelaŋ i bande k'i yad-dandi Irkoy Laamaa hayey. ⁹ Amma boroyaŋ i ra na boŋūenday, i tee turanteyaŋ, i g'ir Koyoo fondaa kaynandi alūamaa jine. Pol hibi i ga, a na taalibey yeeti jere ga ka ūelaŋ i bande zaari kul Tiranus lokkol hugoo ra. ¹⁰ Woo teendi jiiri hinka, hala nongu kaŋ ra Azi gandaa borey kul maa ir Koyoo meeūennoo, a ma tee Alyahuudu wala Grek.

Sewa iz'arey ceeci ka ganjiyaŋ gaaray

¹¹ Irkoy na kayfi beeriyaŋ tee nda Pol kabey ¹² hala nongu kaŋ ra ba zaara-ize wala goydarbay kaŋ tuku nga gaahamoo ga, borey g'i ka koy k'i daŋ wircikoyney ga, wircoo ga ben i ga, ganjey ga hun i ra. ¹³ Alyahuudey kaŋ ga yaara-yaara ka ganjey kaa borey ra, ceeci k'ir Koyoo Isa maapoo cee borey ga kaŋ ra ganji goo, i nee: «Isa maapoo kaŋ nda Pol ga waazu ga, ay nee war ma koy!» ¹⁴ Borey kaŋ ga woo tee man'ti kala Alyahuudey sargari juwalkey jineboro kaŋ se i ga nee Sewa, nga iz'aru iyye. ¹⁵ Ganjoo zaabi ka nee i se: «Ay

ga Isa bay, ay ga bora a kan ti Pol bay, amma war, war ti may?» ¹⁶ Bora a kan ra ganjoo goo gum i bon ka hin i kul k'i žilla hala nongu kan ra i gaa koonu, i maray, i zuru ka hun hugoo din ra. ¹⁷ Woo tee haya kan borey kul kan goro Efez g'a bay, Alyahuudey nda Grekey. I kul hunbur, ir Koyoo Isa maapoo ga beerandi.

¹⁸ Borey kan naanay, ibooboyan i ra kaa borey jine ka šelan ngi bon teegoyey ga, ka hayey har kan ngi cindi k'i tee. ¹⁹ Borey kan cindi ka tee kottekoyni, ibooboyan i ra kate kotte tiirawey borey kul jine k'i ton. Tiirawey, laasaabu ra ngi hayoo ga koy too nzorfu kaaray tamma bon zenber woyguu (50.000). ²⁰ Hini beeroo woo nda ir Koyoo meešennoo ga tonton, a ga nga gaaboo cebe.

Tureyanoo kan tee Efez

²¹ Kan wey teendi ka ben, Pol kayandi nga lakkaloo ra* nga ma bisa Masedoni nda Akay gandaa ra ka koy Žerizalem. A nee: «Nda ay koy no din, a nka tilasu ya koy dii Rom mo.» ²² A na nga faabakaw hinka sanba Masedoni, Timote nda Erast. Nga hunday cindi Azi ka waati tee no din.

²³ Alwaatoo woo ra, laazaaba beeri tee ir Koyoo fondaa maaganda se, ²⁴ zama boro foo kan se i ga nee Demetris kan ti garaasa, nga no ma Artemis† tooru hugey hanse nda nzorfu kaaray. Demetris bande kabe goyteerey ga hanse ka duu haya.

* **19:21** 19.21 «Pol kayandi nga lakkaloo ra», Grek šenni ra, almaganaa faa ti «Pol kayandi Irkoy Hundoo albarkaa ra».

† **19:24** 19.24 Artemis, tooru no kan ga woy maa goo.

²⁵ A n'i marga, ngi nda borey kaŋ goo goymee foo. A nee: «Arey, war ga bay kaŋ ir almaanoo kul man'ti kala goyoo woo. ²⁶ War ga dii, war ga maa kaŋ man'ti Efez hinne ra, amma a ga hima nda ba Azi kul ra Pol din na alžama boobo naanayandi ka boŋey bere ka nee kaŋ hayey kaŋ borey kabey n'i tee man'ti koyyaŋ. ²⁷ Man'ti ir goyoo addawlaa hinne no ma hin ka hasara, amma ir koy woy beeroo Artemis ŋaarayhugoo hunday masi koy tee yaada. Ir koyoo kaŋ Azi kul nda laboo kul g'a beerandi maŋŋoo masi kaa ka dere.»

²⁸ Kaŋ i maa ŋenney wey, i too met nda futay, i kaati ka nee: «Artemis kaŋ ti Efez borey koyoo ga beeri!» ²⁹ Koyraa kul ka ŋaami cere ra. Borey tee mee foo, i koy tiyaatar hugoo do. I na Pol hangasiney kaŋ ngi nda a ga naaru kaŋ ti Masedoni boroyaŋ, Gayus nda Aristark ka koy ngi bande. ³⁰ Pol baa nga ma koy jamaa game, amma taalibey mana yadda a ma koy. ³¹ Azi gandaa boro beeriyaŋ kaŋ ti Pol cereyaŋ na dontokaw sanba a do kaŋ ngi g'a wiri a ga a masi kaa tiyaatar hugoo here. ³² Affooyaŋ ga kaati ka nee woo, jerey ga kaati ka nee woo, zama margaroo ŋaami, i mana yee ka bay haya kaŋ se ngi marga. ³³ Jamaa ra boroyaŋ na alhabar daŋ Aleksander ra kaŋ Alyahuudey n'a tuti jine. Aleksander na kaboo ka silbay foo tee, a baa nga ma faasa nga boŋ se jamaa jine. ³⁴ Amma kaŋ i bay Alyahuudu no, i kul kaati cere bande guuru hinka cine ka nee: «Artemis kaŋ ti Efez borey koyoo ga beeri!»

³⁵ Koyraa hantumkaa na jamaa dangayandi,

a nee: «Efez borey, may ti boraa kaṅ si bay kaṅ Efez koyraa ti Artemis kaṅ ti ibeeroo ṅaarayhugoo lakkalkaa, nga nda nga assuura‡ kaṅ ti tooru kaṅ kaṅ ka hun beenaa ra? ³⁶ Kakaw sii hayey wey ra, a ga hima war ma tabati, war masi haya kul tee nda mookonnay. ³⁷ War kate arey wey ka gar i mana haya kul hasara ṅaarayhugoo ra, i man'ir koy woy beeroo mo wow. ³⁸ Nda Demetris nda kabe goyteerey kaṅ goo a bande ga baa ngi ma boro daṅ haya ra, ciitey zaariyaṅ goo no, goforneryaṅ goo no, i ma šennoo daṅ i jine. ³⁹ Nda haya goo no kaṅ war g'a wiri kaṅ man'ti woo, a ma hansandi jineborey margaroo jine. ⁴⁰ Ir si jaṅ ka ciyandi ṅaamiyanoo kaṅ teendi hõ sabbu se, zama ir sii nda addalil kul kaṅ se ir na margaroo woo tee.» Kaṅ a na woo har ka ben, a na jamaa naṅ i ma koy.

20

Naarumaa kaṅ Pol n'a tee Masedoni nda Gres gandaa ra

¹ Waatoo kaṅ tureyanoo ben, Pol ciya kate taalibey se i ma kaa, a n'i hoyray. Woo banda ga, a n'i hoy baani ka hun no din ka koy Masedoni. ² A bisa nda laamawey din ka taalibey hoyray nda šenni booboyaṅ. Woo banda ga, a koy Gres gandaa ra. ³ A na handu hinza tee no din. A baa nga ma harihii zaa ka koy Siiri gandaa ra, amma waatoo kaṅ Alyahuudey anniyafutay a

‡ **19:35** 19.35 Tondi boro no kaṅ Artemis ganakey ga nee a ga hima nda Artemis, beenaa ra a hun.

ga, a kayandi nga ma yee nda Masedoni here. ⁴ Borey kaŋ goo a bande ti: Sopater kaŋ ti Beere koyraa boro, Pirus iz'aroo no, nda Aristark nda Sekundus kaŋyaŋ ti Tesalonik boroyaŋ, nda Gayus kaŋ ti Derbe boro, nda Timote, nda Tišik nda Trofim kaŋ ti Azi boroyaŋ. ⁵ Wey din koy ir jine k'ir batu Trowas. ⁶ Amma ir, ir mana harihii zaa ka hun Filipi kala jirbi hinka Takulawey kaŋ ra dolobiri sii jingaroo banda ga. Jirbi guu banda ga, ir toor'ey Trowas. Ir goro no din jirbi iyee.

Naarumaa kaŋ Pol n'a tee Trowas

⁷ Jirbiiyyaa zaari jinaa*, ir marga ka takulaa dunbu. Pol kaŋ ga hima ka dira subaa ra n'i waazu, za a ga šelaŋ hala cijinoo gamoo ra. ⁸ Fitilla boobo goo soorohugoo kaŋ ra ir cindi ka marga. ⁹ Arusooga foo kaŋ maapoo ti Etiš cindi ka goro sooraa funeetaraa ra. Jirbi komante n'a zaa kaŋ Pol gay a ga šelaŋ, arusoogaa jirboo ra, a kaŋ ka hun sooro hinkantoo boŋ hala ganda. I na jer, i gar a buu. ¹⁰ Pol zunbu ganda, a na nga boŋ warra a ga k'a dii nga gandoo ra ka nee: «War lakkaley masi tun, nga hundoo goo a ra.» ¹¹ Waatoo kaŋ Pol žigi koyne, a na takulaa dunbu, a ŋaa, a cindi a ga šelaŋ hala alfazar. Woo banda ga, a koy. ¹² I kate zankaa, a ga huna, biney hanse ka yay.

Naarumaa kaŋ Pol n'a tee ka hun Trowas ka koy Mile

* **20:7** 20.7 Boro fooyaŋ mma nee asibtoo no, affooyaŋ ga nee alhadoo no.

¹³ Ir jin ka harihii zaa ka koy Asos kaŋ ra ir ga hima ka Pol zaa, zama a nka kayandi kaŋ cee nda nga ga koy. ¹⁴ Waatoo kaŋ a n'ir kubay Asos, ir n'a zaa ka koy Mitilen. ¹⁵ Ir na harihiyoo zaa ka hun no din ka koy. Subaa ra, ir too Šiyo tenje. Subasiyoo ra, ir too Samos. Zaaroo din banda ga, ir too Mile. ¹⁶ Pol kayandi nga masi huru Efez, nga masi koy waati beeri tee Azi. Za a mma cahā, nda a ga hin ka tee Pantekotoo hane ma nga gar Žerizalem.

Pol šelaŋ Efez Egilizoo boro beerey se

¹⁷ Ka gar Pol goo Mile, a donto Efez ka Egilizoo boro beerey cee. ¹⁸ Kaŋ i kaa a do, a nee i se: «Za zaari jinaa kaŋ ay n'ay cewoo daŋ Azi gandaa ra, war ga takaa bay kaŋ nda ay goo war bande, waati kul, ¹⁹ ay g'ir Koyoo gana haya kul ra nda boŋ yeeti gandayan, nda mundayyan, nda siiyan kaŋ ay dii ey Alyahuudey anniya futawey ra. ²⁰ Ay mana haya kul tugu kaŋ ga hin ka war nafa. Ay na war waazu ka war cawandi, jamaa jine nda hugey ra ²¹ ka seedetaray tee Alyahuudey nda Grekey se i ma tuubi ka koy Irkoy ga ka naanay ir Koyoo Isa Almasihu. ²² Sohō nga ne, Irkoy Hundoo n'ay gaabi, ay ga koy Žerizalem bila nda ya bay hayey kaŋ ga kaa ka tee ay ga. ²³ Hayaa de kaŋ ay g'a bay ti koyra kul kaŋ ra ay too, Hundi Henanantaa g'ay bayrandi gaalawey nda zarabey kaŋ g'ay batu. ²⁴ Amma ay hunaroo si tee ya ne baffoo, ya hin k'ay diraa de benandi nda goyoo kaŋ ay duu a ir Koyoo Isa Almasihu ga, ka Irkoy anneemaaAlhabar Boryaa seedetaraa tee.

²⁵ Sohõ nga ne, ay ga bay kaŋ war kul, borey kaŋ game ay na Irkoy Laamaa šennoo waazu ka bisa, war si yee ka dii agay ndumoo. ²⁶ Woo se hõ ay g'a bayrandi war se kaŋ ay ga henan, boro kul hundoo alhakoo sii ay ga, ²⁷ zama ay na Irkoy ibaayoo kul har war se, ya na baffoo tugu. ²⁸ Wa war boŋ hawgay, war ma feeji kuroo kul hawgay kaŋ se Hundi Henanantaa na war tee jinehun, ka Irkoy Egilizoo kur kaŋ a n'a day nda nga boŋ Iz'aroo kuroo. ²⁹ Agay, ay ga bay kaŋ ay koyyanoo banda ga, ganjihansi futuyan ga huru war gamey ra kaŋ si feeji kuroo naŋ. ³⁰ Boroyan ga tun war hunday ra ka taariyan cawandi hala ngi ma duu ka taalibey bere i ma hanga ngi bande. ³¹ Woo se war ma hanna cijin nda zaari, war ma hongu kaŋ jiiri hinza, cijin nda zaari ay mana fay nda ay ga war affoo kul hoyray nda munday.

³² Sohõ ay ga war talfi Irkoy ga, nda nga aneemaa šennoo† ga kaŋ ga hin ka war tabatandi ka war noo hayey kaŋ war g'i tubu, war nda borey kul kaŋ na ngi boŋ dan jere ga Irkoy se. ³³ Ay mana boonay boro kul nzorfoo, wala nga wuragoo, wala nga darbaa. ³⁴ War hunday ga bay kaŋ ay kabey wey nda ay goy ka agay nda ay hangasiney almuraadey hanse. ³⁵ Ay n'a cebe war se nongoo kul here kaŋ nda boro goy nda takaa woo ma talkey faaba, ir ma hongu šenney kaŋ ir Koyoo Isa hunday n'i har, a nee: «Gomni goo nooyan ra ka bisa duuyan.»

³⁶ Kaŋ Pol na šenney wey har ka ben, a sonbu

† **20:32** 20.32 Zamnaa 14.3.

kanjey ga, nga nda borey kul kanj goo a bande, a na Irkoy ŋaaray. ³⁷ Borey kul hēe, i hēe, i gum Pol jindoo ga k'a summu. ³⁸ Hayaa kanj hanse ka biney maray man'ti kala ūennoo kanj Pol n'a har kanj ti i si yee ka dii nga ndumoo. I n'a dum hala harihiyoo do.

21

Pol naaru ka koy Źerizalem

¹ Kanj ir nda ey na cere nanj, ir na harihii zaa ka ūerre Kos. Subaa ra, ir koy Rodos. Ir hun no din ka koy Patara. ² Ir na harihii foo gar kanj ga koy Fenisi, ir huru a ra ka koy. ³ Waatoo kanj ir man ūipir, ir n'a nanj ir kabe laalaa ga ka hun ka koy Siiri here ka koy fandi Tir, zama no din no hiyoo ga hima ka nga jinaa zumandi. ⁴ Ir na taalibey gar no din, ir na jirbi iyye tee no din. I nee Pol se Irkoy Hundoo albarkaa ra a masi ūigi ka koy Źerizalem. ⁵ Waatoo kanj jirbi iyyaa timme, ir na fondaa zaa, i kul n'ir dum, ngi woyey nda zankey ka koy hala koyraa dumaa ga, ir sonbu ir kanjey ga haroo mijoo ga ka Irkoy ŋaaray. ⁶ Waatoo kanj ir na cere hoy baani ka ben, ir huru harihiyoo ra, ngi, i yee ngi do.

⁷ Kanj ir goo m'ir diraa benandi, ir hun Tir ka koy Petolomayis. Ir n'ir armyey foo kanj goo no din, ir na zaari foo tee i do. ⁸ Subaa ra, ir hun no din, ir koy Sezare. Ir koy Filip kanj ti Alhabar Boryaa harkaw hugoo ra. A goo aru iyyaa ra kanj suubandi. Ir zunbu a do. ⁹ Woo gar a goo nda ize woy boro taaci kanj si aru bay, i ga annabitaray tee. ¹⁰ Ir na jirbi boobo tee no din, annabi foo

kaŋ maɗoo ti Agabus doo ka hun Žude. ¹¹ A kaa ir do, a na Pol gamahawoo zaa, a na nga cewey nda nga kabey haw, a nee: «Hayaa ne kaŋ Hundi Henanantaa n'a har: bora a kaŋ wane gamahawoo woo, Alyahuudey g'a haw nda takaa woo Žerizalem, i g'a daŋ kabeyaŋ ra kaŋ man'ti Alyahuudu.» ¹² Kaŋ ir maa ŧenney wey, ir nda borey mo kaŋ goo no din, ir na Pol suurandi a masi žigi ka koy Žerizalem. ¹³ Amma Pol zaabi ka nee: «Macin se war ga hēe k'ay binoo hasara? Zama agay, ay soolu ya hawandi, man'ti ya hawandi hinne, amma ya buu mo Žerizalem ir Koyoo Isa maɗoo maaganda se.» ¹⁴ Kaŋ a wanji ka yadda ir se, ir fay nda a, ir nee: «Ir Koyoo ibaayoo ma tee.»

¹⁵ Jirbey din banda ga, ir n'ir jinawey marga, ir žigi ka koy Žerizalem. ¹⁶ Sezare taalibey mo ra boroyaŋ hanga ir bande k'ir ka koy boro foo kaŋ do ir ga hima ka zunbu. Maɗoo ti Manasaŋ, Šipir boro no, a gay a ga tee taalibi.

Pol koy Žak foo

¹⁷ Kaŋ ir too Žerizalem, ir armey n'ir kubay henna nda jaali. ¹⁸ Nga subaa ra, Pol n'ir ka koy Žak hugoo do, Egilizoo boro beerey mo kaa no din. ¹⁹ Pol n'i foo jina a duu ka hayey filla affoo-foo kaŋ Irkoy n'i tee nda nga goyoo dumey kaŋ man'ti Alyahuudu game. ²⁰ Kaŋ i maa a se, i na Irkoy beerandi. I nee Pol se: «Ir armaa, n'ga dii Alyahuudu zenber-zenberey kaŋ naanay, i kul ga hanse ka ašariyaa dii. ²¹ Ka gar i nka maa kaŋ ni mma Alyahuudey kul kaŋ goo gandawey jerey ra

cawandi ka nee i ma Musa ašariyaa naŋ, i masi ngi izey danbangu, i masi dira nda alaadawey. ²² Macin no ir m'a tee? Šikka sii a ra i ga maa kaŋ n'kaa ne ra. ²³ Adiši hayaa tee kaŋ ir g'a har ma ne. Aru taaci goo ir ra kaŋ na meefur zaa. ²⁴ I dii, war ma koy henan cere bande. Ma bana i se hala ngi boŋey ma duu ka cebandi. Woo ra borey kul ga bay kaŋ hayey kul kaŋ ngi maar'ey ni ga man'ti kala taari de. I ma bay kaŋ ni mo, n'ga ašariyaa dii. ²⁵ Dumey kaŋ man'ti Alyahuudu kaŋ naanay, ir waafaku ka hantum i se kaŋ i ma ngi boŋ hawgay i masi hayey ŋaa kaŋ sargandi toorey maaney ga, nda kuri ŋaayan, nda haya kaŋ kootandi ka buu, nda woy nda aru izefututaray ga.»

²⁶ Pol na arey ka koy nga bande. Subaa ra, a na nga boŋ henanandi i bande, a huru Irkoy hugu beeroo ra ka hanoo har kaŋ ra ngi henanandiyanoo jirbey ga timme nda hanoo kaŋ ngi affoo kul sargaroo ga teendi.

Pol diyandi Irkoy hugu beeroo ra

²⁷ Kaŋ jirbi iyyaa ga baa ka ben, Azi Alyahu-uduyan dii Pol Irkoy hugu beeroo ra, i na jamaa kul turandi i m'a dii. ²⁸ I kaati ka nee: «Izirayel borey, wa faaba, boraa ti woo kaŋ ga borey kul cawandi nongoo kul ra, ka konna Izirayel borey, nda ašariyaa, nda nongoo woo. Koyne mo a na Grekey dan Irkoy hugu beeroo ra ka nongu henanantaa din žiibandi.» ²⁹ I nka bay ka dii koyraa ra Efez boraa kaŋ se i ga nee Trofim goo Pol bande, nga i mma nee kala Pol nka koy nda a Irkoy hugu beeroo ra. ³⁰ Koyraa kul ka tun

cere ra, jamaa marga. I na Pol dii k'a cendi k'a ka fatta Irkoy hugu beeroo ra, dogoo din da hugoo miyey daabandi. ³¹ Kaŋ i ceeci ngi m'a wii, alhabaroo too soojey boŋkoyni beeroo do kaŋ Žerizalem kul ka birji cere ra. ³² Dogoo din da a na soojeyaŋ nda jalakoyniyaŋ zaa ka zuru ka doo i do. Za kaŋ borey dii sooje boŋkoyni beeroo nda soojey, i fay nda ka Pol kar. ³³ Waatoo kaŋ boŋkoynoo too i do, a na Pol dii, a na yaamar noo kaŋ i m'a haw nda guuru karfu hinka jina a duu ka hãa wala may no, macin ti hayaa kaŋ a n'a tee. ³⁴ Amma jamaa ra, affooyaŋ ga kaati ka nee woo, jerey ga kaati ka nee woo. Kaŋ a mana hin ka duu šenni naanayante kul tureyanoo maaganda se, a na yaamar noo i ma Pol ka koy soojey hugoo do. ³⁵ Waatoo kaŋ Pol too žigidogoo tintimey ga, kala soojey n'a zaa jamaa gaaboo maaganda se, ³⁶ zama jamaa kul hanga ey ka kaati ka nee: «W'a wii!»

Pol kay ka faasa nga boŋ se Alyahuudey jine

³⁷ Waatoo kaŋ ra i ga baa ka Pol daŋ soojey hugoo ra, a nee sooje boŋkoyni beeroo se: «Ay ga hin ka šenni foo har ma ne wala?» A nee: «Adiši n'ga wan Grek šenni? ³⁸ Man'ti Misira boraa ti ni kaŋ a mana gay, a na tureyan tunandi ka turante boro zenber taaci (4.000) ka koy saajoo ra?» ³⁹ Pol nee: «Alyahuudu ti agay, Tars kaŋ goo Silisi gandaa ra, koyra beeroo din ize ti agay. Ay g'a wiri ni ga, naŋ ya šelaŋ jamaa se.» ⁴⁰ Waatoo kaŋ boŋkoynoo na Pol naŋ a ma šelaŋ, Pol kay žigidogoo tintimey ga, a na kaboo ka silbay foo

tee jamaa se. Nongoo kul tee sōy. A šelan i se Ebere šenni ra ka nee:

22

¹ «Arma arey nda ay baabey, wa maa hayaa kaŋ ay ga baa y'a har war se ka faasa ay boŋ se.» ² Kaŋ i maa Ebere šenni ra a ga šelan ŋgi se, ŋgi dangayyanoo yee ka tonton. Pol nee: ³ «Alyahuudu ti agay, ya na hayandi kala Tars kaŋ goo Silisi gandaa ra, amma koyraa woo ra ay biirandi. Gamaliyel cewey cire ay caw. A n'ir baabey ašariyaa cawandi ya ne nda takaa kaŋ nda a ga hima. Ay ga hanse ka Irkoy hayey dii sanda takaa kaŋ war goo m'a tee hō. ⁴ Ay na borey kaŋ goo fondaa woo ga gurzugay hala buuyan ga. Ay na arey nda woyey mo haw k'i noo i m'i daŋ kasawey ra. ⁵ Sargari juwalkey jineboraa hunday nda boro beerey margaroo kul ga tee ya ne seede. Ay duu i ga mo batagayan k'i ka koy ir armey do. Ay naaru ka koy Damas ka borey haw kaŋ goo no din ka kate ey Žerizalem i ma zukandi.»

*Pol ga nga tuubiroo deede
(Teegoyey 9.1-19; 26.12-18)*

⁶ «Kaŋ ay goo ma naaru, ay ga baa ka too Damas, zaarikay dimma ga, kaŋ dogoo din da gaay beeri hun beenaa ra, a n'ay kuubi k'ay bere. ⁷ Ay kaŋ ganda, de ay ga maa jinde kaŋ ga nee ya ne: <Sol, Sol, macin se ni, n'g'ay gurzugay?> ⁸ Ay zaabi ka nee: <May ti ni, ay Koyoo?> A nee ya ne: <Agay ti Isa Nazaret boraa kaŋ ni, n'g'a gurzugay.> ⁹ Borey kaŋ goo ay bande dii

gaayoo, amma i mana maa boraa kaŋ ŝelan ya ne jindoo. ¹⁰ Ay nee: <Ay Koyoo, macin no ay ga hima k'a tee?> Ay Koyoo nee ya ne: <Tun ma koy Damas, no din ra i ga hayey kul filla ma ne kaŋ yaamarandi m'i tee.> ¹¹ Ay si dii koyne, gaayoo annuuraa maaganda se. Borey kaŋ goo ay bande n'ay kaboo dii k'ay gongu ka koy Damas.

¹² Aru foo goo no din kaŋ se i ga nee Ananiyas, Irkoy hunburkaw no, a ga ašariyaa dii, Alyahuudey kul kaŋ goo no din ga seedetaray henna tee a ga. ¹³ A kaa ay do ka kay ay jeroo ga, a nee ya ne: <Ag'armaa Sol, ni moŋey ma yee ka dii.> Waatoo din da, ay moŋey yee ka dii, ay dii Ananiyas. ¹⁴ A nee: <Ir baabey Koyoo na ni kayandi hala ma nga ibaayoo bay, ma dii Boro Šerrantaa, ma maa šenniyan miŋoo ra. ¹⁵ Zama n'ga tee a se seede, adamizey kul do, hayey kaŋ n'dii ey nda wey kaŋ ni maar'ey se. ¹⁶ Sohō macin no n'ga batu? Tun ma batizandi, ni zunubey ma tuusandi ka hun ni ga k'ir Koyoo maapoo cee.>>

Pol ga takaa deede kaŋ nda nga sanbandi

borey do kaŋ man'ti Alyahuudu

¹⁷ «Waatoo kaŋ ay yee Žerizalem, ay goo ma Irkoy ŋaaray Irkoy hugu beeroo ra kaŋ ay dii bangayyan. ¹⁸ Ay dii ir Koyoo, a nee ya ne: <Tanba, ma cahā ka hun Žerizalem, zama seedetaraa kaŋ n'g'a tee ay ga, i si yadda a ga.> ¹⁹ Ay nee: <Ay Koyoo, ŋgi hunday ga bay kaŋ agay, ay cindi ka hun margahugu foo ra ka huru affoo ra ka borey kaŋ ga naanay ni daŋ kasaa ra

k'i kar. ²⁰ Waatoo kaŋ i na ni seedaa Etiyen wii, kuroo mun, agay hunday goo no, ay yadda hayaa ga kaŋ teendi, ay na borey kaŋ g'a wii darbawey lakkal.> ²¹ A nee ya ne: <Koy, zama agay, ay ga ni sanba nongu mooro ra dumey do kaŋ man'ti Alyahuudu.>>

Pol bayrandi kaŋ Rom bora ti nga

²² Jamaa na haŋajer Pol se hala ka too ūennoo woo ga jina i na jinde jer ka nee: «Wa aroo woo kaa aduŋŋa ra, a si hima ka huna!» ²³ I cindi i ga kaati, i ga ngi darbawey warra, i ga laboo say hewoo bande ka ngi futuyanoo cebe. ²⁴ Sooje boŋkoyni beeroo na yaamar noo kaŋ i ma Pol ka koy soojey hugoo do k'a barzu hala a ma duu ka hayaa bayrandi kaŋ se jamaa ga kaati ka konna a. ²⁵ Waatoo kaŋ i ga Pol haw barzuyanoo se, a nee jalakoynoo kaŋ goo nga jeroo ga se: «War goo nda fondo ka Rom boro barzu kaŋ mana ciitandi wala?» ²⁶ Za jalakoynoo maa ūennoo woo, nga no a koy a deede nga boŋkoynoo se ka nee: «Macin no n'g'a tee? Zama aroo din, Rom boro no.» ²⁷ Sooje boŋkoyni beeroo kaa Pol do ka nee a se: «Ay bayrandi, Rom boro ti ni wala?» A nee: «Ayyo.» ²⁸ Boŋkoynoo nee koyne: «Agay, nooru beeri no ay n'a kaa ka duu koyra-izetaraa woo.» Pol nee: «Agay binde nka hayandi nda a.» ²⁹ Dogoo din da borey kaŋ ga hima k'a hāa hibi a ga, boŋkoynoo mo hunbur waatoo kaŋ a bay Rom boro ti Pol, de mo nga n'a haw.

Pol daŋandi hoyraykey margaroo jine

³⁰ Subaa ra, sooje boŋkoyni beeroo baa nga ma hakiika ka bay hayaa kaŋ se Alyahuudey na Pol wurru. A n'a feeri, a na yaamar noo kaŋ sargari juwalkey jineborey nda hoyraykey margaroo kul ma cere marga. A na Pol zumandi, a n'a kayandi i jine.

23

¹ Pol na nga money kanji hoyraykey margaroo ga, a nee: «Arma arey, ay binoo ga kani dabay hala hõ ay Irkoy ganayanoo ra.» ² Sargari juwalkey jineboraa kaŋ ti Ananiyas yaamar kaŋ borey kaŋ goo jeroo ga m'a kar miŋoo ga. ³ Waatoo din Pol nee a se: «Irkoy ga ni kar, ni kaŋ ga hima nda cete kaŋ kaarayandi*. N'goo ma goro ne ra k'ay ciiti nda ašariyaa, n'ga nee i m'ay kar, ka gar woo ti ašariyaa hooyan!» ⁴ Borey kaŋ goo jeroo ga nee: «Irkoy sargari juwalkey jineboraa no n'g'a wow?» ⁵ Pol nee: «Ya na bay, ag'armey wala sargari juwalkey jineboraa no, zama a hantumandi Citaaboo ra ka nee: «Masi ifutu har ni jamaa boŋkoynoo ga.»†»

⁶ Pol ga bay kaŋ margaroo jere foo ti Sadusiyenyan, amma jere faa ti Fariziyenyan. A kaati hoyraykey margaroo game ka nee: «Arma arey, Fariziyen ti agay, Fariziyen k'ay hay. Bora kaŋ ga Izirayel ga naata nda bukawey tunyanoo maaganda se [agay], ay goo ma ciitandi.» ⁷ Waatoo kaŋ a na woo har, kakaw huru Fariziyeney nda Sadusiyeney game, jamaa zamna. ⁸ Zama Sadusiyeney ga nee kaŋ

* **23:3** 23.3 Matiyu 23.27. † **23:5** 23.5 Fattaroo 22.27.

tunyanoo si bara, almalayka si bara, hundi si bara, amma Fariziyeney ga nee kaŋ i kul ga bara. ⁹ Hooloo beeri tee, Citaaboo baykawyaŋ kaŋ goo Fariziyeney kondaa ra tun ka kakaw beeri tee, i nee: «Ir mana dii aroo woo ga haya futu kul, amma nda hundi wala almalayka ŝelan a se...» ¹⁰ Kakaa beeri ka tonton, sooje boŋkoyni beeroo hunbur i ma Pol dunbu-dunbu, a na sooje margaroo yaamar, i ma zunbu k'a kaa gamey ra k'a ka koy sooje hugoo ra.

¹¹ Cijinoo din ra, ir Koyoo kay Pol jeroo ga ka nee a se: «Bine tee, takaa kaŋ nda n'na seedetaray tee ay hayey ga Žerizalem, takaa din da kala ma seedetaray tee ay hayey ga Rom mo ra.»

Alyahuudey hawandifutay Pol ga

¹² Suba subbaahoo ra, Alyahuudey hawandifutay, i na žeeyan beeri tee kaŋ ngi si ŋaa ngi si haŋ hala waati kaŋ ngi na Pol wii. ¹³ Borey kaŋ na hawandifutaa woo tee bisa boro woytaaci (40). ¹⁴ I koy sargari juwalkey jineborey nda boro beerey do ka nee: «Žeeyan beeri no ir n'a tee kaŋ haya kul si huru ir miŋey ra kala waati kaŋ ir na Pol wii. ¹⁵ Sohō war nda hoyraykey margaroo ma nee sooje boŋkoyni beeroo se a ma Pol zumandi war se hala war ma hanse ka nga ŝennoo takaa guna, ir hunday soolu ir m'a wii za a mana man kate ne.»

¹⁶ Pol woymaa iz'aroo maa hawandifutaa, a koy huru sooje hugoo ra k'a har Pol se. ¹⁷ Pol ciya jalakoyni foo se, a nee: «Arusoogaa woo ka koy sooje boŋkoyni beeroo do, zama a goo nda a

se šenni foo.» ¹⁸ A n'a dii k'a ka koy bonkoynoo do, a nee: «Kasa-izoo kaŋ se i ga nee Pol ciya ya ne k'a wiri ay ga ya koy nda ni do arusoogaa woo kaŋ goo nda ni do šenni.» ¹⁹ Bonkoynoo n'a dii nda kaboo k'a ka koy jere ga k'a hãa ka nee: «Macin no n'ga baa m'a har ya ne?» ²⁰ A nee: «Alyahuudey waafaku, ngi ma ni ŋaaray suba ma Pol zumandi hoyraykey margaroo jine, a ma tee sanda ngi mma baa ngi ma nga misoo hãa ka faham kaaray. ²¹ Ni, masi yadda i se. I bisa boro woytaaci (40) kaŋ hawandifutay a ga. I na žeeyan beeri tee kaŋ ngi si ŋaa ngi si haŋ nda man'ti ngi nka Pol wii. Sohõ i soolu, i si haya kul batu kala ma ni jindoo noo.» ²² Bonkoynoo na arusoogaa yaamar ka nee: «Masi nee boro kul se kaŋ n'na šennoo woo har ya ne!» A n'a naŋ a ma koy.

Pol sanbandi Sezare

²³ Sooje bonkoyni beeroo ciya boro hinka se jalakoyney ra, a nee: «Wa sooje zangu hinka (200) soolu k'i ka koy Sezare, nda barikaarukaw woyye (70), nda yaajikarkaw zangu hinka (200). War ma koy nda ey za cijinoo guuru yagga ga. ²⁴ War ma kaarumayyaŋ soolu, nga ra war ga Pol žigandi a bonj k'a ka koy bila albasi Feliks do kaŋ ti goforneroo.» ²⁵ Woo banda ga, a na batagaa woo hantum ka nee:

²⁶ «Klod Lisiyas ka batagaa woo hantum ka ni foo, goforner beeroo Feliks! ²⁷ Alyahuudey na aroo woo dii, i baa ngi m'a wii, agay nda soojey koy a taa i kone, zama ay maa kaŋ Rom boro no. ²⁸ Zama ay baa ya hayaa bay kaŋ se i n'a torce, ay

n'a zumandi ngi hoyraykey margaroo jine. ²⁹ Ay gar kaŋ ngi ašariyaa do a ga too, woo se i n'a torce, woo kul, a mana haya kul tee kaŋ ga hima nda buuyan wala gaalayan. ³⁰ Waatoo kaŋ ay maa anniya futaa kaŋ Alyahuudey n'a haw aroo woo ga, dogoo din da ay n'a sanba ni do. Borey kaŋ ga tuume a ga mo ay n'i yaamar i ma hayey har ma ne kaŋ se i n'a torce.»

³¹ Soojey na hayey tee nda takaa kaŋ nda a yaamarandi i se, i na Pol zaa cijin here k'a ka koy Antipatris. ³² Subaa ra, i na barikaarukey naŋ i ma koy nda Pol, i yee soojey hugoo do. ³³ I huru Sezare, i na batagaa noo goforneroo se, i na Pol mo cebe a se. ³⁴ Waatoo kaŋ a n'a caw ka ben, a hãa wala ganda foo wane Pol. Kaŋ a maa kaŋ Silisi wane nda a, ³⁵ a nee a se: «Ay ga kaa ka ni hãa waati kaŋ borey kaŋ na ni torce mo kaa.» A na yaamar noo kaŋ i ma Pol lakkal Herod tuujidogoo ra.

24

Alyahuudey na Pol torce goforner Feliks do

¹ Jirbi guu banda ga, sargari juwalkey jineboraa Ananiyas doo nda boro beeriyaŋ, nda awaka foo kaŋ se i ga nee Tertilus, i koy Pol torce goforneroo do. ² Kaŋ i ciya Pol se, Tertilus sintin ka šelaŋ a ga ka nee: «Ir aru beeroo Feliks, alaafiyaa beeroo kaŋ ir duu a mana hun kala ni ra, gandaa woo, ni lakkaloo goyoo ka kate a barmay. ³ Woo tee haya kaŋ kan ir se, woo se ir ga albarka timmante dumi-dumi kul dan ma ne nongu kul ra nda waati kul. ⁴ Hala ya

si koy ni torro koyne, ay g'a ɲaaray ni ga ni borohennataraa maaganda se, ma haɲajer ya ne kayna, ⁵ zama ir nka gar kaɲ aroo woo man'ti kala bone teekaw, a na Alyahuudey kul kaɲ goo laboo ga turandi, de mo Nazaret borey kondaa jineboro no. ⁶ A ceeci mo nga ma Irkoy hugu beeroo kaynandi, ir n'a dii. [Ir baa ir m'a ciiti nda ir ašariyaa fondaa. ⁷ Amma Lisiyas kaɲ ti sooje boɲkoyni beeroo kaa k'a cendi k'a kaa ir kabey ra nda gaabi. ⁸ A ciya nga torcekey se i ma kaa ni do.] Ni hunday ga hin k'a hãa ka dii hayey kul kaɲ se ir g'a torce.» ⁹ Alyahuudey na torceyanoo cimandi ka nee kaɲ takaa din nda a teendi.

Pol kay ka faasa nga boɲ se Feliks jine

¹⁰ Waatoo kaɲ goforneroo na Pol noo fondo a ma šelaɲ, Pol zaabi ka nee: «Ay ga bay kaɲ za jiiɲiyaɲ ni ti gandaa woo ciitikaa. Woo se ay ga kay ka faasa ay boɲ se nda naanay. ¹¹ N'ga hin ka ceeci ka bay, a si too jirbi woy cindi hinka (12) kaɲ ay žigi ka koy Žerizalem ka sujudu Irkoy se. ¹² Ay mana garandi, agay nda boro ga kakaw wala ay goo ma jama turandi Irkoy hugu beeroo ra, wala margahugey ra, wala koyraa ra. ¹³ I si hin ka hayaa har ma ne nda cimi kaɲ se sohõ i n'ay torce. ¹⁴ Hayaa ne kaɲ ay g'a har ni jine kaaray, nda ay Koyoo fondaa kaɲ i ga nee konday no, takaa din da nda ay g'ay baabey Koyoo gana, ka naanay hayey kul kaɲ hantumandi ašariyaa nda annabey citaabey ra. ¹⁵ Ay naataa sii kala Irkoy ra, ngi mo ga naata kaɲ tunyan ga bara, a ma tee boro šerrantey wala wey kaɲ si šerre.

16 Woo maaganda se ay ga gaabandi waati kul žiibi masi huru ay binoo ra Irkoy nda adamizey jine. 17 Jiiri boobo banda ga, ay kaa ka sarga ay jamaa ga, ay na sargari kaa Irkoy maapoo ga. 18 Hayaa kanj i n'ay gar ay g'a tee man'ti kala ay henanandiyanoo Irkoy hugu beeroo ra bila nda jama margayan, bila tureyan. 19 Amma Azi Alyahuudu fooyanj goo no, ngi no ma hima ka bara ni jine k'ay torce, nda a gar i nka dii ay ga goy futu. 20 Wala mo wey, ngi, i ma layboo har kanj i n'ay gar ay g'a tee hoyraykey margaroo jine, 21 nda man'ti šenni follokaa kanj ay na jinde jer ka kaati ka nee: «Bukawey tunyanoo kanj ay ga naanay a maaganda se agay, ay goo ma ciitandi hō war jine.»»

22 Feliks kanj ga bay nda cimi haya kanj ti ir Koyoo fondaa, n'i nanj i ma koy hala waati foo. A nee: «Nda Lisiyas kanj ti sooje bonkoyni beeroo zunbu kate, ay ga war šennoo guna.» 23 A na jalakoynoo yaamar a ma Pol lakkal, a nee a mas'a šiita, a ma nanj nga borey m'a saajaw.

Feliks na Pol nanj a ma cindi kasaa ra

24 Jirbiyanj banda ga, Feliks kaa, nga nda nga wandoo Drusil kanj ti Alyahuudu. Feliks danj i ma ciya kate Pol se a ma kaa. A na hanajer Pol se šenney kanj a g'i har Almasihu Isa naanaa ga. 25 Amma kanj Pol goo ma šelanj šerretaray ga, nda bonđiiyan, nda ciitoo kanj goo kaa ga, Feliks hunbur, a zaabi ka nee: «Sohō koy, waati kanj ay duu ay bonj henna, ay ga ciya ma ne.» 26 A mma naata mo kanj Pol ga nga noo nooru, woo se a ga ciya kate a se cee fooyanj ngi ma faajikaaray.

²⁷ Jiiri hinka banda ga, Porsiyus Festus huru Feliks dogoo ra. Feliks baa Alyahuudey ma alhormo tee nga se, a na Pol naŋ a ma cindi kasaa ra.

25

Pol ceeci i ma nga šennoo daŋ kokoy beeroo kaboo ra

¹ Festus kaa gandaa ra, jirbi hinza banda ga, a hun Sezare ka žigi ka koy Žerizalem. ² Sargari juwalkey jineborey nda Alyahuudey boro kayantey na Pol torce a do. I wiri a ga ³ k'a ŋaaray a ma alhormo tee ngi se ka kate Pol Žerizalem. I nka hawandifutay ngi m'a wii fondaa ra. ⁴ Festus zaabi ka nee kaŋ Pol sii kala Sezare kasaa ra, kaŋ ne nda kayna nga ga koy no din. ⁵ A nee: «War ra, jineborey ma hanga agay ka doo Sezare, nda aroo na goy futu tee, i m'a torce.»

⁶ Festus mana goro i do haya kaŋ bisa jirbi yaaha wala iwoy (10), woo din banda ga, a doo Sezare. Subaa ra, a goro ciitidogoo ra, a na yaamar noo i ma kate Pol. ⁷ Waatoo kaŋ Pol too kate, Alyahuudey kaŋ doo ka hun Žerizalem n'a kuubi k'a bere, i na haya boobo laalayan kaŋ i si hin k'i cebe daŋ Pol ga. ⁸ Pol kay ka faasa nga boŋ se ka nee: «Ay mana laybu tee, a ma tee Alyahuudey ašariyaa se, wala Irkoy hugu beeroo se, wala kokoy beeroo se.» ⁹ Amma Festus kaŋ baa nga ma alhormo tee Alyahuudey se, a zaabi ka nee Pol se: «N'ga baa ma žigi ka koy Žerizalem ka ciitandi hayey wey se ay jine?»

¹⁰ Pol nee: «Ay sii kala kokoy beeroo hinoo cire, nga jine ay ga hima ka ciitandi. Alyahuudey, ay mana toope kul tee i se, sanda takaa kan nda ni hunday ga hanse k'a bay. ¹¹ Adişi nda ay n'i toope wala nda ay na haya tee kan ga hima nda buuyan, ay si wanji buuyanoo, amma nda hayaa kul kan se i g'ay torce man'ti kala taari, boro kul si hin k'ay noo i se. Ay šennoo ga cindi kokoy beeroo kone.» ¹² Waatoo kan Festus nda nga hoyraykey na cere guna ka ben, a zaabi ka nee: «Ni šennoo ma cindi kokoy beeroo kone, n'ga koy kokoy beeroo do.»

Festus na Agripa hoyraa ceeci

¹³ Jirbiyan banda ga, kokoyoo kan se i ga nee Agripa nda Berenis kaa Sezare ka Festus foo. ¹⁴ I na jirbi boobo tee no din. Festus na Pol misoo dan kokoyoo jine ka nee: «Feliks na aru foo nan a ma cindi kasaa ra, ¹⁵ bora no kan waatoo kan ay goo Žerizalem, sargari juwalkey jineborey nda Alyahuudey boro beerey n'a torce ka ceeci a ma zukandi. ¹⁶ Ay n'i zaabi ka nee: <Man'ti Rom borey alaadaa no i ma boro zukandi bila nda i ma bora torcekey kayandi a jine a ma kay ka faasa nga boŋ se hayaa ga kan se i n'a torce.> ¹⁷ Waatoo kan i kaa ka marga ne ra, ay mana nan a ma gay, subaa ra, ay goro ciitidogoo ra ka yaamar noo i ma kate aroo. ¹⁸ Torcekey marga no din, amma i mana hayey kan se ay ga hongu i n'a torce ba affoo har a ga. ¹⁹ Hayaa kan no man'ti kala ngi boŋ Irkoy ganayanoo ga i g'a kakaw nda boro foo kan maapoo ti Isa kan buu, amma Pol tabatandi kan a ga huna. ²⁰ Ay boŋoo

haw šenney wey jine, ay n'a hãa wala a ga baa nga ma koy Žerizalem ka ciitandi hayey wey se no din. ²¹ Amma waatoo kaŋ Pol baa nga šennoo ma cindi kokoy beeroo kone, ay na yaamar noo i m'a lakkal hala ay ga kaa k'a sanba kokoy beeroo do.» ²² Agripa nee Festus se: «Ay ga baa mo agay hunday ma maa bora a woo se.» A nee a se: «Suba n'ga maa a se.»

Pol danandi Agripa nda Berenis jine

²³ Subaa ra, Agripa nda Berenis kaa nda foomataray, kaŋ i huru margadogoo ra, ngi, nda sooje boŋkoyni beerey, nda koyraa aru kayantey, Festus na yaamar noo i ma kate Pol. ²⁴ Festus nee: «Kokoyoo Agripa nda borey kul kaŋ goo ir bande ne ra, war ga dii bora a kaŋ maaganda se Alyahuudey jamaa kul šelaŋ ya ne, a ma tee Žerizalem wala ne, i kaati ka nee a si hima ka huna. ²⁵ Amma agay, ay dii kaŋ a mana haya kul tee kaŋ ga hima nda buuyan. Bora a woo, nga hunday ka nee nga šennoo ma cindi kokoy beeroo kone. Ay kayandi y'a sanba. ²⁶ Amma haya hakiikante kul sii no kaŋ ay g'a hantum a ga koyoo kaŋ ti kokoy beeroo se, woo se ay kate a war jine, cere-cereyan ra, ni, kokoyoo Agripa, hala waati kaŋ hãayanoo ben ya duu haya kaŋ ay na hantum a ga. ²⁷ Zama ay dii kaŋ a si hima boro ma kasa-ize sanba bila nda mo ma hayey hantum kaŋ harandi a ga.»

26

Pol kay ka faasa nga boŋ se Agripa jine

¹ Agripa nee Pol se: «N'goo nda fondo ka kay ka šelan ka faasa ni boŋ se.» Pol na nga kaboo jer ka šelan ka faasa nga boŋ se ² ka nee: «Kokoyoo Agripa, a kan ya ne kaŋ hayey kul kaŋ se Alyahuudey n'ay torce, ay ga hima hō ka kay ka faasa ay boŋ se ni jine. ³ Zama n'ga hanse ka alaadawey nda hayey kaŋ ga Alyahuudey ga kakaw bay, woo se ay g'a wiri ni ga, ma hanajer ya ne nda suuri.

⁴ Takaa kaŋ ga ay cindi ay dumoo game za ay zankataraa sintinoo ga Žerizalem, Alyahuudey kul g'a bay. ⁵ I g'ay bay za gayyan, nda i ga baa ka seedetaray tee ka nee kaŋ ir addinaa kondawey kul išendaa ra ay cindi kaŋ ti Fariziyeney wanoo. ⁶ Sohō ay ga ciitandi, zama ay n'ay naataa daŋ allaahidoo ra kaŋ Irkoy n'a zaa ir baabey se. ⁷ Ir alkabiila woy cindi hinkaa (12) ga naata kaŋ allaahidoo ga tabati. I ga gaabandi Irkoy ganayan ra cijin nda zaari. Kokoyoo, naataa woo maaganda se Alyahuudey goo m'ay torce. ⁸ Macin se war ga miile cere game ka nee a si hin ka tee Irkoy ma bukawey tunandi?

⁹ Agay hunday, ay tammahã kaŋ ay ga hima ka haya kul tee ka Isa Nazaret bora maapoo haryanoo ganji. ¹⁰ Woo ti haya kaŋ ay n'a tee mo Žerizalem. Kaŋ sargari juwalkey jineborey n'ay noo hini, ay na Irkoy boro henanante boobo daŋ kasaa ra. Waati kaŋ i kayandi i ma wiiyandi, ay g'ay jindoo noo. ¹¹ Cee boobo margahugey kul ra ay g'i zukandi, ay g'i gaabi i ma Isa wow. Ay hanse ka futu i ga k'i gurzugay hala koyra waaney ra.»

*Pol ga nga tuubiroo deede
(Teegoyey 9.1–19; 22.6–16)*

¹² «Taka follokaa din da, ay duu hini nda fondo sargari juwalkey jineborey do ka naaru Damas. ¹³ Fondaa ra, zaarikay cululu, kokoyoo, ay dii gaay kaŋ nereroo bisa waynaa nereroo hun beenaa ra k'ay kuubi k'ay bere, agay nda borey kaŋ ga naaru ay bande. ¹⁴ Ir kul kaŋ ganda, ay maa jinde kaŋ ga šelaŋ ya ne ka nee Ebere šenni ra: <Sol, Sol, macin se n'g'ay gurzugay? A ga šendi ma ne ma guuru mee cuutu kaaney zii nda cee*.> ¹⁵ Agay, ay nee: <May ti ni, ay Koyoo?> Ay Koyoo nee: <Agay ti Isa kaŋ ni, n'g'a gurzugay. ¹⁶ Amma tun, ma kay ni cewey ga, zama ya nka bangay ma ne hala ya ni kayandi ma tee ay tamoo nda ay seedaa hayey kaŋ ni, n'dii ey [ay ga], nda hayey kaŋ maaganda se ay ga kaa ka bangay ma ne. ¹⁷ Ay ga ni kaa jamaa nda dumey kaŋ man'ti Alyahuudu kabey ra kaŋ do agay, ay ga ni sanba, ¹⁸ hala ma moyey feeri, i ma bere ka hun kubaa ra ka koy gaayoo ra, ka hun Ibilisi hinoo cire ka koy Irkoy do hala i ma duu zunubey yaafaa, ka duu baa borey bande kaŋ yeetandi jere ga Irkoy se ngi naanaa kaŋ i n'a daŋ ay ra maaganda se.»

Pol šelaŋ nga goyoo ga

¹⁹ «Adiši kokoyoo Agripa, bangayyanoo kaŋ hun beenaa ra, ya na wanji a ga. ²⁰ Ay jin ka borey kaŋ goo Damas, nda Žerizalem mo,

* **26:14** 26.14 Gandaa din borey mma guurey wey dumey daŋ adabbawey se hala i ma duu ka dira fondaa bande. Adabbawey ga ceeci ka guurey zii nda cee.

nda Žude gandaa kul, nda gandawey waazu i ma tuubi ka bere Irkoy here ka teegoyyan tee kaŋ ga cebe kaŋ i tuubi. ²¹ Woo maaganda se Alyahuudey n'ay dii [waatoo kaŋ ay goo] Irkoy hugu beeroo ra ka ceeci k'ay wii. ²² Irkoy n'ay faaba, agay ne ma kay hala hõ ka seedetaray tee boro kaccey nda ibeerey do. Ay si haya kul har kala woo kaŋ annabey nda Musa nee i ga kaa ka tee ²³ kaŋ a nka tilasu Almasihu ma zarabi, nga ti boro jinaa kaŋ ga tun bukawey ra, a ga hima ka gaayoo har ir jamaa nda dumi waaniyan se.»

Pol na Agripa cee a ma naanay

²⁴ Kaŋ Pol goo ma ŝenney wey har ka kay ka faasa nga boŋ se, Festus na jinde jer ka nee: «Pol, ni hollo! Ni bayray beeroo ka ni hollandi.» ²⁵ Pol nee: «Ay ga mooru hollay, aru beeroo Festus, amma cimi nda lakkal ŝenniyan no ay g'i har. ²⁶ Kokoyoo ga haya bay wey kul se. Ay g'i har a se nda naanay, zama ay ga naanay ka bay kaŋ hayey wey ba affoo s'a yena, i mana teendi tuguyan ra. ²⁷ Kokoyoo Agripa, n'ga naanay annabey? Ay ga bay kaŋ n'ga naanay.» ²⁸ Agripa nee Pol se: «Ne nda kayna n'g'ay bere k'ay tee kretiyeŋ!» ²⁹ Pol nee: «Ay ga Irkoy ŋaaray, a ma tee waati kayna wala waati kuku ra, a masi tee ni hinne, amma borey mo kul kaŋ ga maa ya ne hõ, war ma tee takaa kaŋ ga ay goo, bila gaalawey wey.»

³⁰ Kokoyoo, nda goforneroo, nda Berenis, nda borey kul kaŋ goo ma goro i bande tun. ³¹ Waatoo kaŋ i fatta, i nee cere se: «Boraa woo si haya kul tee kaŋ ga hima nda buuyan wala

gaalayan». ³² Agripa nee Festus se: «Boraa woo ga hin ka nanandi nda a nka mana nga šennoo dan kokoy beeroo kaboo ra.»

27

Pol sanbandi Rom

¹ Waatoo kan i kayandi ir ma harihii zaa ka koy Itali, i na Pol nda kasa-ize fooyan dan jalakoyoni foo kan maapoo ti Žiliyus kaboo ra. Soojey kan se i ga nee Ogist soojey, wey din jalakoyoni no. ² Harihiyoo si hun kala Adramit ka ceesi nongey kan goo Azi teekoo minoo bande. Ir huru a ra ka koy. Aristark kan ti Masedoni boro kan hun Tesalonik goo ir bande. ³ Subaa ra, ir fandi Sidon. Žiliyus na taka henna tee Pol se, a nan Pol ma koy cerey do i ma huga nda a. ⁴ Ir tanja ka hun no din ka koy Šipir dumaa ga, zama hewoo g'ir gande. ⁵ Ir na teekoo kottu ka ceesi Silisi nda Panfili here ka too Mira, Lisi gandaa ra. ⁶ No din ra jalakoynoo duu harihii foo kan hun Aleksandiri, a ga koy Itali, a n'ir dan a ra. ⁷ Ir na jirbi boobo tee ir ga mossoyaada ka zurandi. Kan ir ga baa ka too Kinid koyraa here nda šenday, hewoo n'ir ganji ir ma koy jine, ir koy Kret gungoo dumaa ga, Salmone tenje. ⁸ Kret bisayanoo šendi ir ga, ir too nongu foo ra kan se i ga nee Kaydoo Henna. Nga jeroo ga koyraa goo kan se i ga nee Lase.

⁹ Waati kuku banda ga, naarumaa tee farratay, zama meehawoo zaaroo* mo bisa ka ben. Pol n'i

* **27:9** 27.9 Meehawoo zaaroo kan goo Zunubu tuusuyanoo zaaroo banda ga, harihii naarumay ga farrati, zama hew waati no.

gagay ¹⁰ ka nee i se: «Arey, ay ga dii kaŋ albasi nda hasaraw boobo ga tee naarumaa ra, man'ti jinaa hinne here, wala hiyoo, amma ir hundey zaati here.» ¹¹ Amma jalakoynoo ga haŋajer hiyoo zurandikaa nda hiyoo jineboraa se ka bisa hayaa kaŋ Pol g'a har. ¹² Kaŋ hii kaydogoo din si boori jiyaw waati, borey jere beeroo nee kaŋ ngi ma koy jine, nda a ga hin ka tee ngi ma too Feniks kaŋ ti Kret hii kaydoo foo kaŋ goo hawsa nda dangay tenje, nda gurma nda dangay, hala ngi ma jiyaa tee no din.

Hew tun teekoo boŋ

¹³ Hew kaccu hēe ka hun dandi kaboo here, i hongu kaŋ hayaa kaŋ ngi ga baa ngi m'a tee, ngi ga hin k'a tee, i tun no din ka bisa Kret gungoo jere. ¹⁴ Amma hala kayna ga too, hew beeri kaŋ se i ga nee Erakilonŋ tun gungoo ra. ¹⁵ Hiyoo dandi, a si hin ka kay hewoo jine. Ir n'a naŋ a m'ir ka doy. ¹⁶ Ir bisa gungu-ize kaccu foo jere kaŋ se i ga nee Koda, a šendi ir ga hala ir ga duu hii izoo kaŋ ga hawa hii beeroo ga se dabari. ¹⁷ I na hii izoo daŋ a ra. Faaba karfey, i n'i ka hii beeroo haw, i hunbur a masi koy googu labutaasoo boŋ kaŋ se i ga nee Sirt. Hayaa kaŋ ga hiyoo dii nda a kay, i n'a feeri ka hiyoo naŋ a ma koy nda nga boŋ. ¹⁸ Kaŋ hewoo hanse k'ir kar, subaa ra, i na hiyoo jinaa jere foo doori haroo ra. ¹⁹ Jirbi hinzantoo hane, ngi hunday kabey ka hiyoo jinaa warra. ²⁰ Jirbi boobo waynaa si fatta, handaraway si fatta, hew beeri foo g'ir zaa ka kay, waatoo din ir naataa hun hallasiyan ra.

²¹ Kaŋ ir gay ir mana ŋaayan ŋaa, Pol kay i game ka nee: «He arey, war hima ka maa ya ne kaŋ ay nee war se ir masi hun Kret. Nda a gar war nka maa ya ne, albasoo nda hasaraa woo si duu ir. ²² Sohō ay g'a wiri war ga, war ma bine tee, zama war ra, boro kul hundoo si faati nda man'ti hiyoo hinne. ²³ Irkoy kaŋ mayray ra [agay,] ay goo, kaŋ ay g'a gana, nga almalayka foo kay ay jeroo ga cijin, ²⁴ a nee: «Masi hunbur, Pol, a tilasu ma kay kokoy beeroo jine. Nga ne, Irkoy na ni noo borey kul kaŋ goo ma naaru ni bande.» ²⁵ Woo se arey, wa bine tee, zama ay ga naanay Irkoy, ay ga bay kaŋ hayaa ga teendi nda takaa kaŋ nda a n'a har ya ne. ²⁶ Amma a nka tilasu ir ma koy googu gungu foo ra.»

²⁷ Ir cijin woy cindi taacantoo (14to) kaŋ ir goo Adriya teekoo boŋ hewoo g'ir ka koy ka kaa, cijinoo gamoo ra hiyoo goykey hongu kaŋ guray no ma man kate ngi do. ²⁸ I na haroo susura, i gar kaŋ nga guusuroo ti meetar waranza cindi iyye (37). I koy jine kayna i yee ka susura, i gar kaŋ nga guusuroo man'ti kala meetar waranka cindi yaaha (28). ²⁹ I hunbur hiyoo masi koy kara tondi nonguyan ga, i na langara taaci zaa hiyoo koroo ra k'i warra haroo ra, i ga cahā moo ma boo. ³⁰ Hiyoo goykey ceeci ka zuru ka hun a ra, i na hii izoo zumandi haroo ra ka nee ngi ma koy langarawey zaa hiyoo niinoo ra k'i zumandi teekoo ra. ³¹ Pol nee jalakoynoo nda soojey se: «Nda borey wey mana cindi hiyoo ra, war, war si hin ka hallasi.» ³² Waatoo din soojey na hii izoo karfey dunbu k'a taŋ a ma kaŋ haroo ra.

³³ Kaŋ moo ga baa ka boo, Pol n'a wiri i kul ga i ma ŋaa, a nee: «Hõ ti jirbi woy cindi taacantoo (14to) kaŋ war si ŋaa, war ga batu, war si haya kul ŋaa.» ³⁴ Woo se ay g'a wiri war ga, war ma ŋaa, zama war ga too a ga war hunaroo se, war ra, ba boro foo hinhirey affoo si kaŋ. ³⁵ Kaŋ a na woo har ka ben, a na takula zaa ka albarka tee Irkoy se borey kul jine, a n'a dunbu, de a sintin ka ŋaa. ³⁶ Borey kul na bine tee, ngi mo ŋaa. ³⁷ Ka gar ir kul kaŋ goo hiyoo ra man'ti kala boro zangu hinka nda woyye cindi iddu (276). ³⁸ Waatoo kaŋ i ŋaa hala i kungu, i na alkamaa warra teekoo ra ka hiyoo felawandi.

Hiyoo munyanoo

³⁹ Waatoo kaŋ moo boo, i mana bay labu kaŋ ga ngi goo, amma i dii almun† kaŋ ra labutaasi goo. I kayandi nda ngi ga hin, ngi ma koy hiyoo fandandi no din. ⁴⁰ I na langarawey karfey dunbu k'i naŋ teekoo ra, i na leemoo karfey mo feeri, i na waalaa‡ kaŋ goo jine ka guraa ceeci. ⁴¹ I mana kaŋ kala nongu ga kaŋ caraw hinkaa kul goo haroo ra, i na hiyoo fandandi, hiyoo niinoo fiji labutaasoo ra, a mana hin ka ŋuuti, de [bondawey] gaaboo na hiyoo koroo kayri-kayri. ⁴² Soojey kayandi kaŋ ngi ma kasa-izey wii hala affoo masi koy zii ka zuru. ⁴³ Amma jalakoynoo baa nga ma Pol hallasi, a n'i ganji i ma hayaa tee kaŋ i n'a kayandi. A na yaamar noo kaŋ borey kaŋ ga wan ziiyan ma jin ka doo haroo

† 27:39 27.39 Isa guray dumi no. ‡ 27:40 27.40 Zaara beeri no kaŋ i g'a dan harihii ga hala hewoo ma hiyoo tuti a ma koy.

ra ka guraa ceeci. ⁴⁴ Borey cindey žigi bundey ga, affooyan hiyoo kayrey ga. Kaŋ i na woo tee, borey kul too guraa ga nda baani.

28

Pol too Malt gungoo ra

¹ Waatoo kaŋ ir too nda baani, nga no ir maa kaŋ gungoo maanoo ti Malt. ² Laboo izey n'ir kubay henna, kubayyan no kaŋ cine ga ţendi. I na nuune diinandi k'ir kubay, ncirpoo kaŋ sintin ka kara nda hargoo maaganda se. ³ Pol na tuuri koga boobo marga, a n'i daŋ nuunaa ra, gondi foo fatta a ra konnoo maaganda se ka denji kaboo ga. ⁴ Kaŋ laboo izey dii gondoo deiji kaboo ga, i nee cere se: «Šikka sii kaŋ boraa woo borowiikaw no, zama a hallasi teekoo ra, amma Dike* s'a naŋ a ma huna.» ⁵ A na gondoo fittaw nuunaa ra, Pol mana maate albasi kul. ⁶ I mma nee a mma funsu wala a ma kaŋ ka buu dogoo din da. I gay i ga lakkal daŋ ka guna, amma kaŋ i dii baffoo mana duu a, i na ţenni barmay ka nee kaŋ koy no.

⁷ Gamey din ra, boro jinaa kaŋ goro gungoo ra, maanoo ti Publiyus, nga wane nda gungoo nongu foo. A n'ir kubay henna k'ir zumandi nga do nda borohennataray, ir na jirbi hinza tee a do. ⁸ Woo gar Publiyus baaba goo no a ga kani, gaaham konni laala nda tooto bara a ga. Pol huru a do, a na Irkoy ŋaaray ka nga kabey fur a ga, a n'a noo baani. ⁹ Kaŋ woo tee, borey jerey kaŋ

* **28:4** 28.4 Dike, waatoo din borey mm'a dii sanda koy, maanaa ti «alhukumoo».

ga wirci kaŋ goo gungoo ra mo kaa, i duu baani.
¹⁰ I hanse k'ir beerandi mo, waatoo kaŋ ir ga koy
 i n'ir noo hayayaŋ ir almušakkawey se.

Pol hun Malt ka koy Rom

¹¹ Handu hinza banda ga, harihii foo kaŋ hun
 Aleksandiri kaŋ na jiyaa tee gungoo ra, ir huru a
 ra ka koy. Diyoskirey† tammaasaa bara hiyoo ga.
¹² Kaŋ ir kay Sirakis, ir na jirbi hinza tee no din.
¹³ Ir tun no din ka koy Režiyo. Subaa ra, hew
 hēe ka hun dandi kaboo here, jirbi hinkantoo ra
 ir too Puzol. ¹⁴ Ir na armayaŋ gar no din, i n'a
 wiri ir ga, ir ma jirbi iyye tee ngi do. Takaa woo
 nda ir koy Rom. ¹⁵ Ir armey kaŋ goo koyraa din
 ra, kaŋ i maa ir kaayanoo, i koy ir kubay hala
 Apiyus Yooboo nda Yawzunbu Hugu Hinzaa do.
 Kaŋ Pol dii ey, a na albarka daŋ Irkoy se, a na
 bine tee.

¹⁶ Waatoo kaŋ ir too Rom, i yadda Pol ma cindi
 nga boŋ do, nga nda soojaa kaŋ g'a lakkal.

Pol waazu Rom

¹⁷ Jirbi hinza banda ga, Pol ciya borey se kaŋ
 ti Alyahuudey jineborey. Waatoo kaŋ i marga, a
 nee i se: «Arma arey, agay, ba kaŋ se ya na haya
 kul hasara ir jamaa se, ya n'ir baabey alaadawey
 mo hoo, ay tee kasa-ize Žerizalem ka daŋandi
 Rom borey kabey ra. ¹⁸ Waatoo kaŋ i n'ay hāa
 ka ben, i baa ngi m'ay naŋ, zama haya futu kul
 mana garandi ay ga kaŋ ga hima nda buuyan.
¹⁹ Amma Alyahuudey mana yadda a ga, woo ka
 kate a tilasu ay ga y'ay šennoo daŋ kokoy beeroo

† **28:11** 28.11 Diyoskirey, ntawayyaŋ no kaŋ cee jinaa harihii
 goykey g'i dii sanda koyyaŋ.

kaboo ra. Man'ti ya nka baa y'ay jamaa torce.
²⁰ Woo ti hayaa kaŋ se ay ciya war se ka dii war
ka šelan war se, Bora kaŋ ga Izirayel ga naata,
nga se guuru karfoo woo goo ay ga.» ²¹ I nee a se:
«Batagayan mana hun Žude ir se kaŋ ga šelan
ni ga, ir armey ra mo, boro mana kaa ka ifutu
har ni ga. ²² Amma ir ga baa ir ma maa hayaa
kaŋ n'g'a hongu, zama ir ga bay kaŋ kondaa woo,
nongoo kul ra a ga kakawandi.»

²³ I na zaari kayandi Pol se kaŋ ra ngi ma
cere kubay. Kaŋ hanoo too, boro boobo kaa a
do nongoo kaŋ ra a goo. Pol n'i fahamandi ka
seedetaray tee i se Irkoy Laamaa ga za subbaahi
hala cijinoo ra ka ceeci i ma yadda hayey ga kaŋ
Musa ašariyaa nda annabey citaabey n'i har Isa
ga. ²⁴ Boro fooyan yadda hayey kaŋ harandi ga,
affooyan mana naanay. ²⁵ I mana faham cere se,
i koy waatoo kaŋ Pol na šenni foo har i se ka
nee: «Hundi Henanantaa ga cum kaŋ šelan war
baabey se nda annabi Ezayi mijoo ²⁶ ka nee:
<Koy jamaa din do ka nee:

“War ga haŋajer ka maa, amma war si faham
baffoo se,
war ga moo feeri ka dii, amma war si dii baffoo.”

²⁷ Zama jamaa woo binoo šendi,
i na ngi haŋawey tiŋandi, i na ngi money daabu,
hala ngi money masi duu ka dii, ngi haŋawey
masi duu ka maa,
ngi lakkaley masi faham, i masi tuubi,
y'i noo baani.>‡

‡ 28:27 28.26-27 Ezayi 6.9-10.

²⁸ War ma bay kaŋ Irkoy hallasiroo sanbandi dumey do kaŋ man'ti Alyahuudu, ngi, i ga haŋajer a se.» ²⁹ [Kaŋ Pol na ŧenney wey har, Alyahuudey fatta, kakaw beeri huru ngi nda cere game.]

³⁰ Pol goro jiiri hinka timmante hugu foo ra kaŋ a n'a sufuray nga maapoo ga. A na borey kul kubay henna kaŋ kaa a do. ³¹ A na Irkoy Laamaa ŧennoo waazu, a cawandi hayey ga kaŋ ga ŧelan ir Koyoo Isa Almasihu ga, a ŧelan nda naanay timmante, boro kul man'a ganji.

Songhai de Gao

Songhay, Koyraboro Senni: Songhai de Gao (Bible)

copyright © 2019 Wycliffe Bible Translators, Inc. and BFP Velberter Mission

Language: Songhai de Gao

Contributor: BFP Velberter Mission

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

593ebd0d-f3c5-5f89-8599-37209ac56328